

DIPLOMADOLGOZAT

Szelp Adrienn

2024

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Budai Campus

Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

Emberi erőforrás tanácsadó mesterképzési szak

JÖVŐKÉP ALAKULÁSA FIATAL FELNŐTTKORBAN

Belső konzulens: Dr. Fazakas Ida
Egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Vidékfejlesztés és Fenntartható
Gazdaság Intézet/
Humántudományi és
Szakképzési Tanszék

Készítette: Szelp Adrienn

Budapest

2024

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés és célkitűzések	3
2	Szakirodalmi áttekintés	5
2.1	Szelf fogalma	5
2.1.1	A szelf rétegei.....	5
2.2	Super életpálya modell	7
2.3	Reziliencia fogalma, szerepe	10
2.3.1	Hétköznapi reziliencia.....	11
2.4	Kapunyitási pánik jelensége	12
2.4.1	A fiatalok továbbtanulási és karrier döntései	14
2.4.2	Párválasztás és párkapcsolatok fiatal felnőttként	15
2.4.3	Elszakadás a szülőktől, családalapítás	15
2.5	Frissdiplomások pályakezdése és munkaerőpiaci kihívásai	16
2.5.1	Oktatás és a munka világának kapcsolata	16
2.5.2	A frissdiplomások elhelyezkedését gátló tényezők.....	17
2.5.3	A fiatalok motivációja, megélhetése	18
3	A kutatás	20
3.1	A kutatás célkitűzései	20
3.2	A kutatás hipotézisei.....	20
3.3	A kutatás módszere és mintavételi eljárása	21
3.4	Minta bemutatása.....	23
3.5	Adatfeldolgozás során alkalmazott módszerek	26
3.5.1	Lineáris korreláció.....	26
3.5.2	Mann-Whitney próba	26
4	Kutatási eredmények.....	28
4.1	A hipotézisek megválaszolásához rendelhető eredmények elemzése	32
5	Következtetések és javaslatok.....	41
6	Összefoglalás	43
	Irodalomjegyzék.....	44
	Ábrajegyzék	47
	Mellékletek.....	48
	1. sz. melléklet – Kérdőív.....	48
	2. sz. melléklet – Eurograduate 2022, teljes minta	51

3. sz. melléklet – Eurograduate 2022, A 2016/2017-es tanévben abszolutóriumot szerzettek	52
4. sz. melléklet – Eurograduate 2022, A 2020/2021-es tanévben abszolutóriumot szerzettek	53
Függelék.....	54
Nyilatkozat a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről.....	54
Konzulensi nyilatkozat.....	55

1 Bevezetés és célkitűzések

Emberi erőforrás tanácsadóként kiemelt szerepet kap munkánkban a fiatalok jövője, jövőképe, az abban való eligazodás és támogatás nyújtása céljaik elérésében. Dolgozatomban a huszonéves korosztályt céloztam meg, hiszen életük egy olyan szakaszához értek, ahol kilépnek a gyerek, tanuló szerepből és belépnek a felnőtt, dolgozó szerepbe. Ez az átmenet fontos döntések sorozata elé állítja őket, amely az önállósodás folyamatában nehézségekkel járhat. Ezt a jelenséget szokták a kapunyitási pánik fogalmával leírni. A szakirodalmak többsége a munka világában történő elhelyezkedés kihívásaival hozza összefüggésbe a kifejezést.

A kapunyitási pánik fogalma a hétköznapokban és a tudományos világban is egyre jobban terjed. A LinkedIn (2017) kutatása szerint a 25 és 33 év közöttiek 75%-a tapasztalt kapunyitási pánikot. Szorongásuk legfőbb oka, egyrészt a nyomás, hogy olyan munkát szeretnének találni, amelyet szenvedéllyel tudnak végezni, illetve félnek, hogy sikeres barátaikhoz képest alulmaradnak.

A magyar kutatásokat tekintve, az elmúlt tíz évben leginkább szakdolgozatok foglalkoztak a témával. Ezek a tanulmányok többségében Szvetelszky Zsuzsa (2005) cikkére épülnek, ami Robbins és Wilner könyvének gondolatait foglalja össze. A kapunyitási pánikot inkább különböző aspektusaiban vizsgálták a kutatók, például mint a karrier-kezdési krízis, az identitásállapot változás, a halogatás vagy az egyetemisták általános mentálhigiénés helyzete. A különböző aspektusok miatt még nem is született önálló kérdőív a fogalom kutatására, így a kutatók az adott tényező elemzésére leginkább alkalmas összetett tesztcsomagot vagy a már létező szorongást mérő teszt módosított változatát alkalmazták. (Vida, 2011)

Kutatási motivációm az adta, hogy mivel magam is a vizsgált korcsoportba tartozom, szerettem volna betekintést nyerni, hogy valóban jelen van-e az életünkben ez a bizonytalanság, és hogy valóban kihívást jelentenek-e az előttünk álló változások. Elemeztem, hogy az egyén szintjén milyen tulajdonságok, tényezők játszhatnak szerepet a kialakulásában. Emellett, a fiatalok társadalmi helyzetét is felmértem, ami szintén hozzájárulhat a bizonytalanság kialakulásához, illetve, hogy mennyire jelentős a szorongásuk a pályaválasztás, pályakezdéssel összefüggésben. Kutatásom fő célja a reziliencia, magabiztosság és a pozitív jövőkép közötti összefüggés keresése volt. Ezt a felnőtté válás folyamatának három kritikus pontja mentén tettem: az egyén szintjén az életvezetési stratégiákat, célkitűzéseket és érzelmi állapotokat figyeltem meg. Társadalmi szinten a családi háttér és az oktatás illetve a munkaerőpiac helyzetét. Vizsgáltam a képesség hatását a pályaválasztási döntésekre és a munkához való hozzáálláshoz.

Dolgozatomban először áttekintem a témához kapcsolódó szakirodalmat. Bemutatom a szelf és az életszerepekkel kapcsolatos elméleteket, majd kitérek a rezilienciára is. Szót ejtek a kapunyitási pánikról, azon belül a karrier, párkapcsolatok, család témaköreit járom körül. Társadalmi szinten beszélek a diákmunkások és a friss diplomások helyzetéről.

Az elméleti háttér szemléltetése után ismertetem saját kutatásom célját, a vizsgált mintát, a használt módszertant, illetve kifejtem a kutatási kérdéseket. Az első hipotézisben feltételeztem hogy a magasabb reziliencia szint magabiztosabb jövőképet eredményez. A második hipotézisben a munkatapasztalat meglétét illetve hiányát vettem össze az egyéni képességek kamatoztatásával és a pozitív jövőképpel. A harmadik hipotézisben pedig a lakóhely és a párválasztás összefüggését vettem fel. A saját eredményeimmel párhuzamosan mutatom be szekunder adatgyűjtésem eredményeit is, a Eurograduate 2022 tanulmányát. Végezetül, összegzem a két kutatás eredményeit és tapasztalatait.

2 Szakirodalmi áttekintés

2.1 Szelf fogalma

A szelf fogalmát járom körül a fejezetben, mert az életünkben bekövetkező változások hatással vannak az öndefiníciókra valamint, a pályalélektan összefüggésében is fontos, mert az egyén önértékelésében és szociális viselkedésében is szerepet játszik.

Az „önmagunkról alkotott kép” alapvetően az énkép fogalmát jelenti, amelyet a szociálpszichológia a „szelf” fogalmával ír le. Az öndefiníció fogalma az egyik leggyakrabban alkalmazott fogalom a tanácsadás területén. Ezt a fogalmat Super (1957) vezette be a pályalélektanba. Az öndefiníció elmélete szerint az ember saját magáról alkotott képe nagymértékben befolyásolja a szakmai preferenciák kialakulását és fejlődését, a pályaválasztást, valamint a szakmai életpálya megválasztását és későbbi elégedettségét. (Szilágyi, 2007)

Az öndefiníció alapvetően határozza meg, hogy milyen irányba haladunk szakmailag, mennyire vagyunk elégedettek a választott pályával és életpályánkkal. Ezért fontos, hogy tudatosan alakítsuk és fejlesszük az öndefiníciókat, hogy sikeresen navigáljunk a szakmai döntéseink és életünk során.

A szelf kialakulása már a születéssel megkezdődik, és folyamatosan formálódik a társas környezet hatására. Az életünk során gyakran felmerül bennünk a kérdés: „Ki vagyok én?” Amikor valaki tanácsadóhoz fordul segítségért, gyakran ugyanezt a kérdést teszi fel: „Valójában ki vagyok én? Milyen pálya, munka, iskola, vagy életstílus illik hozzám?”

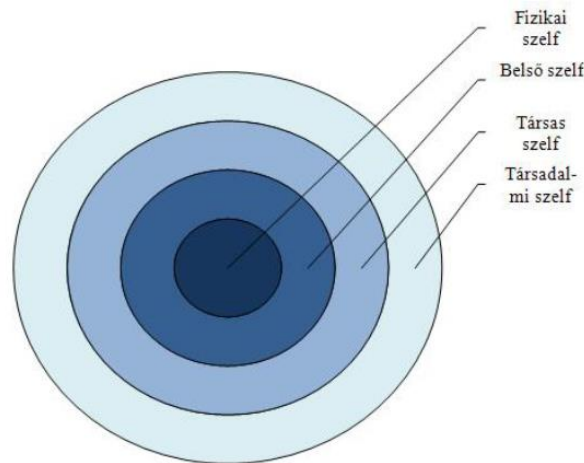
Gyakran úgy érezzük, hogy többféle „énünk” van, mivel különböző szerepeket játszunk az otthonunkban, az iskolában vagy a munkahelyünkön. Ezért merül fel a kérdés: melyik ezek közül az igazi „én”?

Az önmagunkról alkotott kép kialakítása során fontos szerepet játszanak az elképzeléseink, a gondolataink és az érzéseink. Ez az énkép befolyásolja viselkedésünket és cselekedeteinket. (Budavári-Takács, 2011)

2.1.1 A szelf rétegei

A szelf, más néven az énkép, különböző szinteken megfogalmazható. Az egyik legalapvetőbb szint a fizikai szelf, ami a legközvetlenebb élményeinkhez kapcsolódik, és a saját testünkkel

való kapcsolatunkat foglalja magában. Az élményeinket tartalmazza, amelyek a testünkkel kapcsolatosak, beleértve érzéseinket és tapasztalatainkat. (Mead, 1973) A fizikai szelfhez tartoznak azok a tárgyak is, amelyek fontosak számunkra, vagy szorosan kapcsolódnak hozzánk, például egy fülbevaló, tetoválás, frizura, vagy akár egy orvosi sztetoszkóp.

1. ábra A szelf rétegei
(Budavári-Takács 2011)

A belső szelf az egyén belső, magánjellegű, önreflektív énje, mely az egyén mélyén lakozik, és az önismeret központi részét képezi. Ez az az énünk, amely állandóan vizsgálja önmagát, felfedezve gondolatainkat, érzéseinket és reakcióinkat. Mead (1973) szerint a belső szelf összetett, és tartalmazza attitűdjeinket, képességeinket, érdeklődésünket és az érzelmeinket.

A belső szelf megtestesíti az egyén személyes tapasztalatait és belső világát. Ez az az énünk, amelynek érzései, gondolatai, fájdalmai, örömei stb. megfogalmazódnak. (Mead, 1973) Életünk során csak néhány emberrel osztjuk meg belső énünk intimitásait. Azokkal, akikkel közel kerülünk egymáshoz, megosztjuk legmélyebb érzéseinket és gondolatainkat, létrehozva egyfajta kapcsolatot, amely az empátiára és megértésre épül. Ez a kapcsolódás, melyet a „közel kerülünk egymáshoz” élmény jelent, kulcsfontosságú az emberi kapcsolatok és a kölcsönös megértés kialakításában.

Azok a szerepek, amelyeket az egyén betölt a társadalmi környezetben, a társas szelfhez tartoznak. (Mead, 1973) Fontos kiemelni, hogy szerepeink ugyan részét képezik a szelfünknek, de a szerepek nem azonosak a szelfünkkel. Mindennapi életünk során számos szerepet vállalunk, például tanárként, diákként, szülőként, gyerekként, barátként vagy munkatársként. Ezek a szerepek alkotják az énünk változatos részeit, amikor különböző szerepkörökben

vagyunk jelen. Azonban a szelfünk nem merül ki csupán ezekben a társas szerepekben. Előfordulhat, hogy konfliktus alakul ki a szelf és a szerep között, amikor a személyiség és az általa megvalósított szerep tartalma ellentétben áll egymással. Ebben az esetben az egyén kénytelen feláldoznia valamely értékét, hitét, belső meggyőződését, vagy akár belső egyensúlyát, egészségét annak érdekében, hogy teljesíteni tudja a felvett szerepet. Például ilyen lehet egy vértől irtózó orvos helyzete, akinek szakmai szerepe ellentétes a személyiségével.

A társas szerepek és a belső én közötti egyensúly, valamint a konfliktusok feltárása fontos része az önismeretnek és az emberi kapcsolatok megértésének. A szerepek által meghatározott társadalmi elvárások és az egyéni belső élmények közötti harmónia kialakítása segíthet az egyénnek abban, hogy autentikus és kiegyensúlyozott életet éljen.

A negyedik réteg a társadalmi szelf, amely társadalmi identitásunkat jelöli. Ez az identitás különböző társadalmi csoportokhoz való tartozásunkat, például etnikai hovatartozásunkat, nemünket vagy vallásunkat foglalja magában. A társadalmi szelf nem feltétlenül a személyes interakciók során alakul ki, hanem inkább egy absztrakt fogalom, ami azt jelenti, hogy hogyan helyezük el magunkat a társadalom szövetében. Például valaki elnyomott nőként, kirekesztett kisebbségiként vagy irigyelt felső tízezer tagjaként azonosíthatja magát a társadalmi szelfen belül. (Mead, 1973) Ez a fogalom segít megérteni, hogyan érzékeljük saját helyzetünket a társadalomban és hogyan határozzuk meg saját társadalmi státuszunkat vagy mások miként látnak minket. (Budavári-Takács, 2011)

2.2 Super életpálya modell

A pályafejlődés különböző szakaszait és az életszerepek váltakozásait Super (1980) jelenítette meg modelljeiben. A pályafejlődést meghatározó személyi és környezeti változók közötti interakciót foglalja magában. Ezekhez a személyes és környezeti változókhoz soroljuk az egyén szüleinek szocioökonómiai szintjét, az egyén szellemi képességeit, iskoláztatását, készségeit, személyiségjellemzőit (szükségletei, értékei, érdeklődési területei, személyiségvonásai és énképe), pályaegettségét (pályán tanúsított magatartás fejlettségi szintje), valamint a számára kínákozó szakmai lehetőségeket.

Super (1957, 1980) életpálya-modellje azt hangsúlyozza, hogy az egyén életpályája nem csupán a foglalkozási pozíciók sorozatát jelenti, hanem sokkal inkább egy összetett hálózatot, amely magában foglalja az összes játszott szerepet az élet során. A pálya és a foglalkozás közötti különbség kiemelkedő fontosságú: míg a foglalkozási karrier csupán az egyén által

betöltött foglalkozási pozíciók összességét jelenti, addig az életpálya a szerepek sokféleségét és változatosságát tükrözi. Az emberi élet során számos különböző szerepet töltünk be, melyek időben változnak és egymással kölcsönhatásban állnak. Ezek közül néhány korábban, például a gyermekkorban, míg mások később, mondjuk a nyugdíjas években jelennek meg az élet idővonalán. Bizonyos időszakokban egy szerepben működünk, míg más időszakokban több szerep követelményeinek kell egyidejűleg megfelelnünk. Ez különösen hangsúlyos az élet közepén, amikor egyszerre kell ellátnunk a házastársi, szülői, háztartásfenntartói és munkavállalói szerepeket. A játszott szerepek száma és az ezeket vállaló személy módja hatással van a megelégedettség és a stressz szintjére az élet különböző szakaszaiban.

Super kilenc legjelentősebb életszerepet különít el: gyerek, tanuló, szabadidős tevékenység, polgár, dolgozó, házastárs, háztartásfenntartó, szülő, nyugdíjas.

Super szerint a szerepek választását a következő személyiségjellemzők nagymértékben befolyásolják: ismeretek, tudás, érdeklődési körök, értékek, teljesítmények, szükségletek, attitűdök, általános és speciális képességek, illetve a biológiailag determinált örökletes tulajdonságok.

Az emberi életben megjelenő szerepek nem csupán kizárólagosak, hanem rendkívül változatosak és egyedi módon jelennek meg minden egyes egyén életében. Ezek közé tartoznak olyan szerepek, mint például testvér, vallásgyakorló, szerető stb. Fontos megérteni, hogy nem mindenki tölt be ugyanolyan szerepeket, és még azok, akik ugyanazokat a szerepeket testesítik meg, különböző módon élik meg és teljesítik azokat.

Ezen kívül a szerepek fontossága és a hozzájuk kapcsolódó tevékenységek helyszínei folyamatosan változnak az egyéni fejlődés és a környezeti hatások állandó kölcsönhatásának eredményeképpen. Például, amikor valaki munkába áll, ez általában a gyerek, a tanuló és a szabadidő felhasználói szerepek háttérbe szorításával jár. Ugyanígy észlelhető, hogy a szabadidős tevékenységek időszakosan kiemelt fontosságot kapnak, különösen a nagyon fiatal korban, az élet közepén (amikor az egyén elhagyja a „fészket”) és az időskorban.

Ez a dinamikus szerepkifejtési folyamat nemcsak az egyéni életet, hanem az egész társadalmat is formálja és befolyásolja, miközben az egyén egyre jobban alkalmazkodik az életkörülményekhez és az ezzel járó személyes fejlődéséhez. Ezért az életút sokszínűsége és az egyén szerepeinek változatossága kulcsfontosságú elem a személyes boldogság és az étellel való elégedettség szempontjából. (Páskuné, 2015)

A társadalmi struktúra, történelmi változások, szocio-ökonómiai körülmények, munkavállalási lehetőségek, iskoláztatási lehetőségek, és mikroszociális hatások (család), mind olyan tényező amelyek befolyásolhatják a személyiség helyzetét. (Szilágyi, 2023)

2. ábra Super szivárvány modell
(Hatvani-Taskó 2003)

Super 1980-ban publikált munkájában az életpályaszerepeket egy újszerű szemlélettel ábrázolta, ahol a szivárvány motívuma jelképezte azokat. A tanulási folyamatot kiemelte, hangsúlyozva, hogy a gyermekkori és diákkori szerepek 5-6 éves kor körül kezdődnek, és gyakran egészen 20-26 éves korig tartanak. A diákkori szerep újra és újra megújul későbbi szakaszokban, amikor az egyén továbbtanul, ismereteit frissíti, vagy új munkaterületre vált. Super szerint a tudatos tanulási folyamatot általában 70-80 éves kor környékén hagyjuk abba.

Super továbbá hangsúlyozta, hogy a tanulási folyamat és a szerepek vállalása nem korlátozódik kizárólag a formális oktatásra és munkára, hanem az informális tanulás és az élet egyéb területei is fontos szerepet játszanak ebben a folyamatban. Az egyén akkor is tanul és alakítja életpályáját, amikor új kihívások elé áll, vagy régi ismereteit frissíti.

Ez az elmélet azt feltételezi, hogy az egyének életpályája nem kizárólag a későbbi kamaszkorban kezdődik, hanem áthelyeződhet a tanulási időszak végére, ami általában a 20. vagy 25. életév környékén jellemző. Bár az egyén beléphet a munka világába nyári munkák

vállalása révén is, ez nem általános, és a valódi pályakezdés akkor következik be, amikor az egyén befejezi iskolai képzését. Emellett fontos a pályafutás kiterjedtsége is, ami azt jelzi, hogy mennyi szerepet vállal valaki az életében. Ezek a szerepek lehetnek egymást követő vagy egyidejűleg jelenlévők, így előfordulhat, hogy valaki egyidejűleg dolgozik, otthont vezet, és sikeres karriert épít, míg más ugyanebben az életszakaszban dolgozik, tanul, családot nevel, és szabadidős tevékenységeket is folytat. Ebből is látszik, hogy az életet számos módon lehet kibontakoztatni, és rajtunk múlik, hogy ezt teljes mértékben kihasználjuk vagy csak részben foglalkozunk vele. A szerepek száma és a mód, ahogyan az egyén ezeket vállalja, hozzájárulhatnak a megelégedettséghez vagy a stressz kialakulásához az életben. Ugyanakkor a szerepek választási lehetőségei nem mindig olyan sokszínűek, mint ahogyan azt a szivárvány ábrázolja, mert a pályaválasztás és a munkahelyváltás társadalmi korlátokba ütközhet, legyen szó egy fejlett vagy fejlődő társadalomról. (Szilágyi, 2023)

2.3 Reziliencia fogalma, szerepe

A reziliencia több területen is megjelenik, meghatározása is függ ezektől a területektől. Általánosságban elmondható, hogy a reziliens személyt vagy munkaszervezetet a rugalmas, kitartó, optimista, realista, ellenálló tulajdonságokkal szokták ellátni, aki tervez, alkalmazkodik, „meghajol, de nem törik”.

Abban is minden terület egyetért, hogy a reziliencia tanulható és tanítható készség.

A szótárban (Merriam-Webster) is kettős jelentést tulajdonítanak a rezilienciának, egyik jelentés szerint az a tulajdonság, amely során egy anyag képes visszanyerni eredeti alakját adott erősségű nyomás vagy deformáció után is, másrészt, az a tulajdonság, amely segítségével egy személy képes alkalmazkodni a negatív hatásokhoz, változásokhoz, felépülni azokból.

A reziliencia célja sem teljesen egyértelmű, érthetjük rajta azt is, hogy valaki miután megbirkózott a nehézséggel, az eredeti, alapállapotát nyeri vissza, vagy érthetjük a nehézség sikeres kezelését és a tartós alkalmazkodást a változásokhoz. A fejlődésközpontú reziliencia-szemlélet egy harmadik megközelítést is behoz, miszerint a hátrány, krízis, nehézség leküzdése után nem az alapállapotba kerül valaki, hanem egy annál is fejlettebb állapotba. (Masten, 2019)

A reziliencia kutatását, négy hullámra különíthetjük. Az első kutatások, amelyek a 1970-es években folytak, inkább a reziliencia, mint jelenség, vagy a fogalom meghatározásra törekedtek. A reziliens tulajdonság azok a személyek esetében volt kimutatható, akiknél

bizonyos tulajdonságok, a kapcsolatok és az erőforrások minősége között kapcsolat fedezhető fel. (Reich, et al., 2010)

A második hullámos kutatások azt a folyamatot vették célba, amely során a reziliencia, mint készség kialakul. (Reich, et al., 2010)

A harmadik hullám továbbhaladt, és arra irányult, hogy hogyan lehet a folyamatba beavatkozni és hogyan lehet sikeres az intervenció.

A legújabb, negyedik hullám a személyiségfejlődést állítja középpontba, amelynek kutatása során kiemelt figyelmet fordítanak a genetikai és környezeti hatások elemzésére. Ezek a vizsgálatok általában a kora gyermekkori és kamaszkori életszakaszokra összpontosítanak, mivel ezek az időszakok kritikus fontosságúak a személyiség kialakulása szempontjából. A kutatások célja az, hogy megértsék, hogyan befolyásolják ezek a tényezők a személyiség kialakulását és az egyének rezilienciáját. (Reich, et al., 2010) A reziliencia a képességet jelenti arra, hogy az egyén képes legyen alkalmazkodni a kihívásokhoz, és képes legyen visszatérni a nehézségekből. A kutatások segíthetnek azonosítani a hátrányokat és az erőforrásokat, amelyek befolyásolják a rezilienciát, és lehetővé teszik a hatékony intervenciókat és támogatást a személyiségfejlődés pozitív irányba történő irányításához.

A kutatások ellenére továbbra sincs megegyezés abban, hogy a reziliencia tényleg a személyes kompetenciák közé tartozik, vagy inkább folyamatos interakció az egyén genetikai, személyiségbeli tulajdonságai, illetve szocio-ökonómiai helyzete és lehetőségei között. Azt viszont meg tudjuk állapítani, és ebben minden tudományág egyetért, hogy a reziliencia rugalmasság a változásokkal szemben, a negatív életeseményekkel való megküzdés képessége, amelyet egy komplex, többváltozós rendszerben vizsgálhatunk, amelyre hat az egyén és környezete. (Petrov, et al., 2022)

2.3.1 Hétköznapi reziliencia

Az előzőekben említettek alapján, bizonyos tudományágak a hátrányok, krízisek és traumák esetén foglalkoznak a rezilienciával, azonban nem csak ezekben az élethelyzetekben van szerepe. A reziliencia azok életében is jelen van, akik nem éltek át komolyabb traumát, gyerekkorukban nem történtek súlyosan negatív életesemények, hiszen az ő mindennapjaikban is előfordulhatnak kisebb-nagyobb kihívások, bosszúságok. Ebben az esetben a rezilienciának azt a meghatározását használhatjuk, amely szerint az a rugalmasság mellyel a munkahelyi,

családi és párkapcsolati akadályokkal megbirkózunk, nem pedig a hátrányok egész életen át tartó leküzdését.

Az Amerikai Pszichológia Társaság (APA, 2018) meghatározása szerint a reziliencia nem csupán a hátrányok leküzdésének képességét jelenti, vagyis azt, hogy hogyan tudunk megbirkózni a kihívásokkal és az élet nehézségeivel. Sokkal inkább egy olyan dinamikus folyamatot takar, amely magában foglalja az egyéni növekedés és fejlődés lehetőségét is azokon a pontokon, amikor szembesülünk az életünkben felmerülő nehézségekkel. Ez azt jelenti, hogy a reziliencia nemcsak arról szól, hogy túljutunk a problémákon, hanem hogy ezekből a problémákból tanulunk és erősödünk. Ez a meghatározás hangsúlyozza, hogy a reziliencia egy olyan képességrendszer, amelyet mindenki képes kialakítani és fejleszteni. Ennek az az oka, hogy a reziliencia nem csupán egy veleszületett tulajdonság, hanem olyan viselkedési minták, gondolatok és tettek összessége, amelyeket tudatosan és szisztematikusan lehet gyakorolni és erősíteni.

2.4 Kapunyitási pánik jelensége

Az egyetemre vagy főiskolára való felvétel sok fiatal számára jelenti az életben való „beérkezést”, egy olyan állapotot, ahol a korábbi időszakok bizonytalanságai és feszültségei eltűnnek, de még nem terheli őket a felnőtté válás nyomasztó gondja. Azonban a valóságban a 18-25 év közötti korosztály számára ez az időszak számos krízispontot tartalmaz. (Ritók, 1986)

Gyakran előfordul, hogy a pályaválasztás túl korán történik, és az illető nem gondolja át alaposan a döntést. Ezért előfordulhat, hogy akár már a diplomával a kezükben vagy a végzéshez közel gondolkodnak azon, hogy a választott szakma tényleg megfelel-e az igényeiknek és képességeiknek. Sokan úgy tekintik az egyetemi képzést, mint egy lehetőséget a tudásuk bővítésére, a társasági élet élvezetére, vagy egyszerűen csak arra, hogy még kicsit halasszák a komolyabb kötelezettségek vállalását. Ezt Erikson is megfogalmazza: „*A fiataloknak várakozási időre van szükségük a gyermekkor és a felnőtt élet között, institucionalizált pszichoszociális haladékokra, melyeknek folyamán kialakulhatnak a „belső identitás” végleges keretei –, s a különböző kultúrák ezt az időt hosszabbra, vagy rövidebbre szabják, az egyéneknek pedig hosszabb vagy rövidebb ilyen időre van szükségük.*” (Erikson, 1990, p. 503) Pszichoszociális fejlődélmélete alapján az egyetemisták, főiskolások az intimitás vs. izoláció szakaszában vannak, amikor a már kialakult identitásukat kell

alkalmazniuk, a magas intimitásszintet mutató szexuális és baráti kapcsolatokban, illetve a munka világában. (Erikson, 2002)

A fentiekben leírtakat jól összefoglalja a kapunyitási pánik fogalma, mely napjainkban egyre gyorsabban terjed és kezd ismertté válni. Bár tudományos alapjait még nem tárták fel teljesen, már most jelentős figyelmet kap. A fogalom a lehetőségek bősége, a megfelelési kényszer és a jövővel kapcsolatos bizonytalanság miatti szorongás érzését foglalja magában. Az élet számos aspektusát befolyásolja, például a pályaválasztást, párkeresést valamint nagy hatással van a mentális egészségre. A fogalmat DuPont (2000) amerikai pszichológushoz köthetjük, aki vizsgálataiban arra jutott, hogy a fiatalokban a felnőtté válás során egy azonosulási zavar alakul ki az új szereppel járó ismeretlen elvárások miatt, amelyek akár csalódáshoz is vezethetnek.

A kapunyitási pánik során olyan kérdésekkel szembesülünk, mint például, „*Melyik a nekem való karrierút? Hol találom meg a nagy őt? Miből és mikor veszek saját ingatlant?*” (Mihályi-Koczor, 2023, p. 6)

Elnevezésében párhuzamot vonhatunk a már szakmailag és hétköznapi emberek számára is ismertebb kapuzárási pánikkal, vagy másnéven életközépi válsággal. A két válság közös vonása az életkor előrehaladtából eredő változások és váltások, amelynek fizikai tünetei a szorongás, de akár depresszió is lehet. (Lukács, 2012) Különbözőségük viszont abban rejlik, hogy az életközépi válságot átélő emberek úgy érezhetik, hogy életük lassan a végére ér és mégsem teljesedett be. Úgy érezhetik, hogy túl sok lehetőségről maradtak le, életük túlságosan stagnál és rutinszerűvé vált. A húszas éveikben járó emberek azonban gyakran épp az ellenkező problémával találják magukat szemben, az iskolarendszertől kilépve, nekik most kell elkezdni építeni a saját életüket, amelyhez rengeteg lehetőség tárul eléjük, azonban nehéz kiválasztaniuk a számukra megfelelő utat.

Összességében elmondható, hogy a pályakezdés és a fiatal felnőttkor kihívásai jelentős terhet jelent a fiatalok többségének. A kapunyitási pánik valójában egy életkorspecifikus jelenség, melyben a változástól való félelem dominál, és az egyéni életpálya során megtapasztalható átmeneti állapotot jelzi. (Riverin-Simard, 1990)

Ezek a kihívások a személyes identitás és a szakmai identitás kialakításában megnyilvánuló fejlődési krízisként vagy a felnőttkori pályafejlődés kezdeti szakaszaként értelmezhetők. Habár a kapunyitási pánikot a normál pszichés fejlődés részeként értelmezhetjük, Lisznyai (2006) szerint társadalmi-gazdasági és oktatáspolitikai kontextusban vizsgálva, inkább egy sajátos társadalmi jelenségről beszélhetünk, amely külső tényezőkkel magyarázható. Horváth Tünde

(2007) ezzel szemben az gondolja, hogy mindkét megközelítés helyénvaló, ráadásul még ki is egészítik egymást. Úgy gondolja, hogy a pályakezdési bizonytalansággal mindenki találkozik élete során, ki abban a formában, hogy az aktuális munkaerőpiaci helyzettel, tapasztalathiánnyal kell megküzdenie, valakinek pedig a fentiekben említett pályaidentitás kialakulása okoz nehézséget.

2.4.1 A fiatalok továbbtanulási és karrier döntései

A magyar fiatalokra az érettségi előtt egy fontos döntés áll, mégpedig a továbbtanulás kérdése. Ezt a kérdést, és azt hogy mégis milyen irányban haladjon tovább, általában a kapott érdemjegyeik alapján döntenek el, pedig azok nem feltétlenül a képességeket vagy érdeklődési kört jelölik, hanem a befektetett munka, energia is nagy hatással van rá. Vámosi (2012) kutatása alapján a következő sorrend állt fel az egyetemi alapszak kiválasztása során figyelembe vett szempontok között: 1. „a felvételihez szükséges tantárgyban voltam jó”, 2. „a jövőbeli fizetés miatt választottam” 3. „a családom, ismerőseim ajánlották”. Ez alapján láthatjuk, hogy a döntéshez leginkább a külső tényezők járulnak hozzá, az egyéni jellemzőket (érdeklődés, képességek, értékek, munkamód, személyiség) hátrább hagyva. (Répáczki, 2015) Ebben segítséget nyújthat a pszichológiai tanácsadás területén belül a karrier- és pályatanácsadás, amelyet egyre inkább a „pályafejlődési tanácsadás” kezd felváltani, amely felkészíti a fiatalokat a mai világ folyamatos és dinamikus változásaira. (Ritoók, 2008; Répáczki, 2015)

A felnőtté válás egyik meghatározó pontja, az iskola befejezése után a munkaerőpiacra történő kilépés. A kapunyitási pánikhoz is jelentősen hozzájárul, Stapleton (2012) vizsgálatában a fiatalok többségben ezt az időszakot jelölték meg legnehezebbnek.

Valóban kihívásokkal teli helyzet kikerülni a már ismerős iskolarendszerekből, ahol már tudják, mire számítsanak, és elindulni a felnőtté válás útján, amely számos döntési helyzetbe kerülést hoz magával (pl.: karrier, kapcsolatok, életmód) a korábban biztonságot nyújtó rendszer nélkül. (Robbins-Wilner, 2001) Ebben az esetben szorongásról is beszélhetünk, amelyet sokan azzal próbálnak csökkenteni, hogy inkább nem lépnek ki a munkaerőpiacra és bent maradnak a már biztonságos oktatási rendszerben, így a kapunyitási pánik során kialakulhat az egyetemi szemeszterek sorozatos halasztása és/vagy a diplomák halmozása. (Stapleton, 2012) Az előbbiekben szót ejtettünk arról is, hogy sokszor nem teljesen megalapozottan választanak továbbtanulási irányt a fiatalok, így nagy eséllyel fordul elő, hogy az érettségük követően félbehagyják választott tanulmányaikat, mert elképzeléseik nem igazolódnak be. Ilyenkor újabb szakokba kezdenek bele, amely szintén késlelteti a diplomaszerezést.

Amennyiben sikerült ezt a szakaszt az életükben lezárni, újabb kihívások várnak rájuk, mégpedig a munkába állás, foglalkozási szerepbe való beilleszkedés krízise. Ennek két fő oka lehet: az első az, hogy túlzott társadalmi nyomás nehezedik rájuk a sikerorientáció és a karrierista életstílus előnyben részesítése miatt. A második ok az, hogy belső vágyaik az önérvényesítés és a boldogság elérése iránt hajtják őket, melyet a média által közvetített illúzió is erősít, miszerint a sikeres, könnyen érvényesülő pályakezdők azonnal elérhetik céljaikat. A korai csalódások pedig gyakran korai kiégéshez vezetnek, még akkor is, ha a fiatalok elérnek bizonyos célokat, mivel ezek a vágyak, ha megvalósulnak is, gyakran nem hordoznak számukra érdemi tartalmat, és nem váltják be a hozzájuk fűzött reményeket. (Hajduska, 2012)

2.4.2 Párválasztás és párkapcsolatok fiatal felnőtteként

Életünket végigkísérik az emberi kapcsolatok. A felnőtté válás során a párkapcsolatok is egyre nagyobb jelentőséget kapnak az életünkben. Azonban megtalálni és fenntartani egy párkapcsolatot sok fiatalnak kihívást jelenthet. A megfelelő partner megtalálásának és párkapcsolat kialakításának folyamatához tartozik a szüleinkről való leválás, elköteleződés, intimitás megtapasztalása, valamint úgy kell kapcsolódnunk egy másik személlyel, hogy közben a saját személyiségfejlődésünk is folyamatban van. (Mihály-Koczor, 2023)

A párválasztást befolyásoló szükségleteket Hajduska (2012) írta le, a következőképpen: párkapcsolati érettség, párkereső törekvés, a szexualitás igénye és az elköteleződés szükséglete. A párkapcsolati érettség magában foglalja a pszichoszexuális érettséget, intim kapcsolatok igényét, alkalmazkodó képességet, empátiát, reális önbizalmat és önértékelést. A mai huszonévesek körében a párválasztás időbeli kitolódása jellemző, amely mögött a túl sok választási lehetőség bújjik meg. A fiatalok értékrendjében az elismertség és az egzisztenciális előrejutás szerepel az első helyeken, ez látható a párválasztás terén is.

2.4.3 Elszakadás a szülőktől, családalapítás

A felnőtté válás talán egyik legmeghatározóbb és legkritikusabb része a családi fészekből való kirepülés. Ez napjainkban egyre jobban kitolódik és nem minden esetben egyértelmű, hogy mikortól számíthatjuk pontosan, mivel sokan csak részben válnak önállóvá, a teljes leszakadás még később történik meg.

Fontos megvizsgálni azt a kérdést is, hogy kit tekintünk valójában felnőttnek, mikortól számítunk annak? Vaskovics (2000) meghatározása szerint azok a személyek tekinthetők

felnőtteknek, akik képesek a családi háztól való elszakadásra anyagi és jogi értelemben egyaránt, valamint képesek önálló döntéseket hozni. Az érzelmi leválás szubjektív aspektusát sem szabad figyelmen kívül hagyni ebben a kontextusban. A fiatalok fokozatosan átéli a gyerek szerepéből való átmenetet a felnőtt létbe, ami egy teljesen új működési és szabályozási keretet jelent számukra. Fontos hangsúlyozni, hogy a leválás nem szétszakadást jelent, hanem a már meglévő rendszer újrastrukturálását.

A fiatal felnőttek megtapasztalják, hogy képesek önállóan működni, amely mellett a család egyfajta támaszként, biztonságot nyújtó védőhálóként kezd el funkcionálni, miközben alapot teremtenek saját családjuk jövőjéhez. Az elmúlt években ez a dinamika jelentős változáson ment keresztül. A mai fiatalok ugyan hagyományos családmódellet képzelnek el maguknak (házasságban élés két gyerekkel), ám a nemi szerepek felosztását, a jegyesség intézményét és a házasság fogalmát is megkérdőjelezzik. (Berényi-Bán, 2013)

2.5 Frissdiplomások pályakezdése és munkaerőpiaci kihívásai

Kömüves Zsolt, Hollósy-Vadász Gábor és Szabó Szilvia (2021) végzett kutatást a 2017/2018-as és a 2019/2020-as tanév idején a pályakezdők munkaerőpiaci helyzetével kapcsolatban.

A kutatást a Kaposvári Egyetem hallgatói között végezték, ez ma már a MATE-hoz tartozik. 223 fő töltötte ki anonim módon a kérdőíveket. A kérdőívnek két célja volt, hogy felmérje, hogy a hallgatók milyen szempontokat vesznek figyelembe a munkahelykeresés során, illetve melyek azok a tényezők, amelyek befolyásolják, vagy gátlólag hatnak az elhelyezkedésükre.

„A frissen végzett diplomások munkaerőpiaci helyzetének egyik mutatója a végzettség megszerzését követően annak az időszaknak a hossza, ami alatt a végzett egyetemisták megtalálják immár első diplomához kötött állásukat.” (Kömüves, et al., 2021, p. 158) Erről az időszakról kevés információval rendelkeznek a szakértők, de sokan azt gondolják, hogy akár külön életszakasznak is lehet tekinteni, mivel a diplomás pályafutás kezdete nagymértékben függ az itt töltött időtől és szerzett tapasztalatoktól.

2.5.1 Oktatás és a munka világának kapcsolata

Kömüves, et al., (2021) vizsgálták a címben szereplő témát is. Az újonnan végzett hallgatók diploma utáni elhelyezkedése rengeteg kérdést vet fel. Az egyik, hogy a diplomások munkaerőpiaci kompetenciái megfelelnek-e a gazdasági elvárásoknak, és rendelkeznek-e a fiatalok versenyképes, korszerű tudással. Az is fontos kérdés, hogy az oktatás- és

foglalkoztatáspolitikai összehangoló-e annak érdekében, hogy a felsőoktatási képzési struktúra jobban megfeleljen a gazdasági szükségleteknek. Ugyanakkor hangsúlyoznunk kell, hogy nemcsak a munkáltatói elvárások változtak az elmúlt évtizedek során, hanem a munkavállalói attitűdök is, ami szintén fontos szempont a sikeres elhelyezkedés szempontjából.

A felsőoktatás és a munkaerőpiac kapcsolatának vizsgálata során a végzés utáni elhelyezkedés sikeressége vagy kudarca kulcsfontosságú tényező. Az elhelyezkedés kudarcát növelheti a felsőoktatás expanziója, amely a gyengébb képességű tanulók diplomaszerzésének elhúzódtását jelenti. (Teichler, 2002) A kudarchoz az is hozzájárul, hogy egyre többen vesznek részt felsőoktatásban, így a jobb képességű tanulók kiszűrése egyre nagyobb kihívást jelent.

Az elhelyezkedés eredményességében nagy szerepe van az oktatás és a gazdasági élet szereplőinek együttműködésének. Ennek az együttműködésnek tartalmaznia kell a pályaorientációt és a piaci technikák elsajátíttatását, annak érdekében, hogy a tanulók képet kapjanak a munkaerőpiac által támasztott követelményekről.

A munkaerőpiacon elvárt készségek megszerzéséhez kiemelkedő jelentőséggel bír a munka alapú tanulás. (Khine-Areepattamannil, 2016) A duális képzés kulcsfontosságú szerepet játszhat a munkaerőpiac és a felsőoktatás közötti kapcsolat erősítésében. (Kocsis, 2020) Ezáltal a munka világa és a felsőoktatás közelebb kerül egymáshoz. Így megvalósul a gyakorlati tapasztalatszerzés a cégeknél, amely kiegészülhet önismereti és önfejlesztési ismeretekkel. A felsőoktatási intézményeknek is jól jön ez a segítség, hiszen önállóan nem képesek megoldani sem a finanszírozás, sem a megfelelő gyakorlati helyek biztosításának kihívásait. (Kóródi, 2005)

2.5.2 A frissdiplomások elhelyezkedését gátló tényezők

A kutatásban résztvevők válaszai alapján a leggyakoribb gátló tényező a tapasztalat hiánya. Kulcsfontosságú számukra, hogy olyan készségeket sajátítsanak el, amelyeket a gyakorlatban is tudnak alkalmazni. Ezáltal az egyetemeknek nagyobb szerepet kellene vállalniuk a munka világának kihívásaira és a munkakeresés folyamatára való felkészítésben. Úgy gondolják, hogy ez a több gyakorlati óra és a gyakorlati szakemberek nagyobb számban történő bevonásával valósulhatna meg, kevesebb óraszámú felesleges elméleti jellegű tantárggyal. A fejlesztendő készségek között kiemelték a kommunikációs és problémamegoldó készségeket, a rugalmasságot, az együttműködési és szervezőkészségeket. Ezek a javaslatok azt sugallják, hogy szükséges lenne a tantárgyi tematikák alapos felülvizsgálata és módosítása.

A tanulmány következtetései szerint a frissen végzett hallgatók alacsony bér-igény mellett is hajlandók munkát vállalni (150.000 - 300.000 Ft), emellett kiemelt fontosságúnak tartják a munka és a magánélet egyensúlyának megteremtését, testi-lelki egészségük fenntartása érdekében. (Kömüves, et al., 2021)

2.5.3 A fiatalok motivációja, megélhetése

Egyre elterjedtebb, hogy sokan már tanulmányaik alatt dolgozni kezdenek, akár a tanulmányaik elvégzéséhez kötelező szakmai gyakorlat teljesítéseként, tapasztalatszerzéseként, illetve jövedelemszerzés céljából. A diákok foglalkoztatásával kapcsolatban készített felmérést a Tudatos Diák Iskolaszövetkezet (Yilmaz, 2024). Elsősorban az országos szintű diákfoglalkoztatási trendek vizsgálata volt a cél, de kiadványukban nem csak a diákok béreivel és munkakörülményeivel kapcsolatos információkról olvashatunk, hanem a diákok motivációjáról, lakhatási és megélhetési körülményeiről is. Dolgozatomban én az utóbbit szeretném bemutatni.

Az iskolaszövetkezet kérdőíves kutatást végzett 2023 decembere és 2024 január között, 15 felsőoktatási intézmény bevonásával, több mint 1100 kitöltéssel. Kutatásukat kiegészítették saját belső adatbázisukban szereplő adatokkal és külső források elemzésével.

A kutatás eredményeként kapott adat, hogy a diákok több mint felének az elsődleges megélhetési forrása az állandó vagy alkalmi munkavállalás. Munkatapasztalatot tekintve, a gyakornokok közel negyede 1-2 éves munkatapasztalattal rendelkezik, több mint 3 éves tapasztalata pedig 22% százaléknak van. A gyakornokok 30%-a nyilatkozta, hogy van lehetősége elhelyezkedni jelenlegi munkahelyén tanulmányai után.

A diákok motivációját tekintve, a bérezés a munkára való jelentkezés előtt kiemelt szempont, miután felvételt nyertek, az általános munkakörülmények és a szakmai, illetve karrier lehetőségek fontos motivációs tényezők. Munkahelykeresésnél nagy befolyással jár a rugalmas munkaidő és a heti minimum-maximum óraszámok.

A lakhatás és megélhetés körülményeit vizsgálva azt láthatjuk, hogy a diákok kevesebb, mint fele fizet a lakhatásért, ezért a magasabb megélhetési költségek miatt, köztük a legmagasabb a diák-munkavállalói hajlandóság. Azok, akik nem önerőből tartják fent magukat, azok többnyire a családjuktól kapnak támogatást, kétharmaduk pedig diákmunka vállalásával egészíti ki a támogatást. A diákok támogatására szolgálnak az ösztöndíjak is, 56% ösztöndíjba részesülő diák vállal diákmunkát kiegészítésként. Lakhatás szempontjából érdekes eloszlást láthatunk, a

diákok majdnem fele a családjával él együtt, a válaszadók másik fele egyedül vagy barátokkal él együtt albérletben, kollégiumban vagy saját lakásban. Közülük 90% dolgozik, hogy kiadásaikat fedezni tudják.

3 A kutatás

3.1 A kutatás célkitűzései

A kutatásom központi témája a kapunyitási pánik jelensége volt, melyet a fiatal felnőtté válás folyamatának részeként vizsgáltam. Az elemzést három fő dimenzió mentén készítettem: az egyén, a társadalom és a pálya, karrier szempontjából. Céлом az volt, hogy kiderítsem, hogy van-e összefüggés a fiatalok rezilienciája és az említett jelenség között, illetve azok, akik magabiztosabbak és rugalmasabbak a változásokkal szemben, pozitívabb jövőképpel rendelkeznek-e.

A kutatás során a fiatal felnőtté válás kérdéseit részletesen vizsgáltam az egyén szintjén, beleértve az életvezetési stratégiákat, a személyes célkitűzéseket és az érzelmi állapotokat. Emellett figyelembe vettem a társadalmi kontextust, beleértve a családi támogatást, az oktatási rendszert és a munkaerőpiac jellemzőit. A pálya és karrier szempontjából megvizsgáltam, hogy hogyan befolyásolja a kapunyitási pánik a pályaválasztási döntéseket és a munkához való hozzáállást.

Az eredmények alapján arra számítottam, hogy a reziliens egyének kevésbé fogékonyak a kapunyitási pánikra, mivel jobban képesek alkalmazkodni a változásokhoz és kezelni a stresszhelyzeteket.

3.2 A kutatás hipotézisei

1. Hipotézis: A reziliencia tesztben magasabb pontszámot elérők összességében magabiztosabbak a jövőt illetően, mint a kevesebb pontszámot elérők.
2. Hipotézis: A munkatapasztalattal nem rendelkezők kevesebb pontszámot érnek el a rezilienciateszt egyedi képességek kamatoztatása és a realista optimista faktoraiban, mint a munkatapasztalattal rendelkezők.
3. Hipotézis: A vidéken élők magasabb pontszámot érnek el a párválasztás faktorban, mint a fővárosban élők.

3.3 A kutatás módszere és mintavételi eljárása

A huszonévesek jövőképeinek és változásokhoz való alkalmazkodóképességének megismerésére kérdőíves kutatást készítettem. A kutatás célcsoportja a huszonéves fiatalok voltak. A kérdőívet a Google Űrlap felületével készítettem, amelyet a Facebook felületén terjesztettem, majd a kitöltők elektronikus úton, önkéntesen töltötték ki. Összesen 136 kitöltés érkezett. A mellékletben megtalálható a kérdőív.

Az általános demográfiai adatokon túl bővebb információkra volt szükségem a jelenlegi helyzetükkel kapcsolatban pl.: munkatapasztalat, lakhatási helyzet, párkapcsolati státusz. Annak vizsgálására, hogy a jövőjükkel kapcsolatban mennyire reziliensek, Paul Ch. Donders (2020) rezilienciatesztjét használtam fel. Tesztjében hét faktorra bontja a rezilienciát, amelyből én hármát vizsgáltam: egyedi képességeink kamatoztatása, problémamegoldó képesség és realista optimizmus. Mindegyik faktorhoz három állítást rendeltem, amelyet a kitöltőknek egy 1-től 4-ig terjedő Likert skálán kellett jelölnük, attól függően, hogy milyen mértékben jellemző rájuk (1- ritkán jellemző, 2- időnként jellemző, 3- gyakran jellemző, 4- csaknem mindig jellemző Rád)

A faktorok és a hozzájuk tartozó állítások:

Egyedi képességeink kamatoztatása:

- Ismerem és napi szinten kamatoztatom a képességeimet.
- Tudatosan igyekszem fejleszteni a képességeimet
- Jól kombinálok és értelmes célok szolgálatába állítom a képességeimet.

Problémamegoldó képesség:

- A kihívásokhoz lépésről lépésre közelítek.
- Elemzem a negatív eshetőségeket, hogy alternatív megoldásokkal válaszolhassak az újonnan adódó kihívásokra.
- Az idő nagy részében pontosan tudom, hogy mit akarok.

Realista optimizmus:

- Jól kezelem a veszteségeket, képes vagyok elengedni dolgokat.
- Reális célokat tűzök ki, amelyek jól illeszkednek a jövővel kapcsolatos terveimhez.
- Nem sokat aggódom a jövőm miatt.

Szerettem volna betekintést nyerni a fiatalok pályaválasztás, párkapcsolati elköteleződés és a szülőktől való érzelmi leválás kérdéseiben való hozzáállásába, amelyhez Kézdy (2007) kríziskérdőíve alapján az előbbieken felsorolt három krízis-csoportot használtam fel. A hozzájuk tartozó három-három állítást átfogalmaztam úgy, hogyha a kitöltők a négy-fokozatú skálán értékelik, a magasabb szám nagyobb magabiztosságot jelent az adott témában. A krízis-csoportok és a hozzájuk tartozó állítások:

Pályaválasztás:

- Pontosan tudom, hogy mihez fogjak az egyetem befejezése után.
- Ha most felvételiznék, akkor is ezt az egyetemet választanám.
- Tudom, hogy milyen munkahelyi környezet motivál a leginkább, és abban a lehető legjobban kamatoztatom a képességeimet.

Párkapcsolati elköteleződés:

- A házasság és a család jelenleg egyáltalán nem jelentene nekem sok kötöttséget.
- Biztos vagyok abban, hogy a húszas éveimben szeretnék megházasodni.
- A legbensőségesebb kapcsolataimban szeretem közel engedni magamhoz a partneremet.

Érzelmi leválás a szülőkről:

- Ragaszkodom a saját elképzeléseimhez, még ha az konfliktust is okoz a szüleim és köztem.
- Az otthoni konfliktusokat jól tudom kezelni.
- Nem fordulok a szüleimhez tanácsért.

A Google Űrlap felülete automatikusan kiértékeli a válaszokat, amelyeket az elemzéshez letöltöttem egy excel adathalmazba. Mivel a szakirodalom szerint a kapunyitási pánik és a felnőtté válással végbemenő bizonytalanság leginkább a húszas éveinkben jellemző, így a 136 darab kitöltésből, kivettem a 30 éven felülieket, így 120 darab kitöltéssel tudtam tovább dolgozni.

Ahhoz, hogy a rezilienciateszt eredményeiből további következtetéseket tudjak levonni, faktoronként összeadtam az egyes állítások értékeit, így megkaptam, hogy az adott faktorban mennyire erős az adott kitöltő. Annak érdekében, hogy az egyének reziliencia szintjét is meg

tudjam állapítani és összehasonlítani a többi adattal, a három faktor értékét is összeadtam, így megkaptam, hogy egy adott személy milyen mértékben reziliens.

Miután az Excel táblázatban minden olyan módosítást elvégeztem, hogy az adatok feldolgozhatók legyenek, átkonvertáltam a táblázatot a Statistical Package for the Social Sciences, azaz SPSS programhoz. Az SPSS egy olyan statisztikai programcsomag, amelyet a társadalomtudományok körében, összetett adatbázisok gyors és hatékony feldolgozására használnak. A hipotézisekben megfogalmazott összefüggéseket ezzel a programmal kívánom elemezni.

Szekunder kutatásként az Eurograduate 2022 survey (Goldfárthné Veres, 2023) nemzetközi kérdőíves kutatás hazai eredményeit dolgoztam fel. A kutatás felmérte a felsőoktatásban végzett hallgatók diplomaszerezés utáni pályakövetését, hogy hogyan értékelik tanulmányi tapasztalataikat, és hogy ez hogyan tükröződik vissza a szakmai karrierjükben.

A European Education and Culture Executive Agency (EACEA) által kezdeményezett projekt 17 európai ország részvételével. A két éves projektet az Európai Unió támogatta. A magyarországi adatokat az Oktatási Hivatal közölte. Az elemzéshez a Felvi.hu oldaláról töltöttem le az Oktatási Hivatal gyorsjelentését.

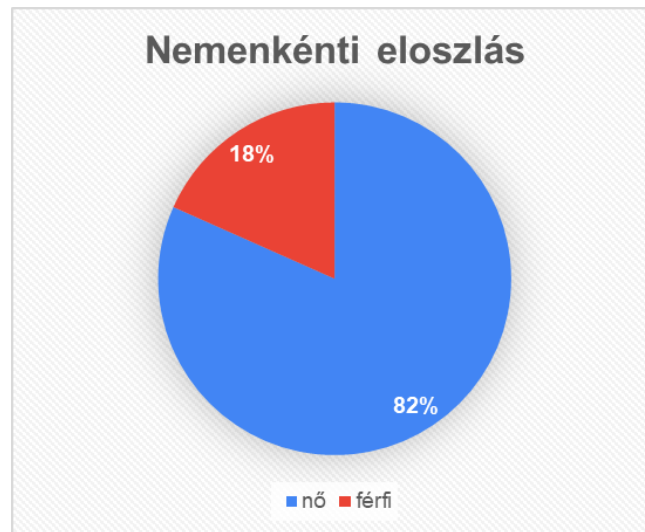
Dolgozatomban párhuzamosan kívánom bemutatni az általam készített kérdőív eredményeit és a Eurograduate eredményeit. A kiadvány a 2016/2017-ben és 2020/2021-ben végzetek adatait hasonlítja össze, én az utóbbit dolgozom fel dolgozatomban. A kutatás más aspektusokat is vizsgál, én csak a dolgozatommal összefüggésbe hozható kérdéseket szemléltetem.

A hazai adatfelvétel kérdőív segítségével zajlott, online kitöltési lehetőséggel. A kérdőívet azoknak a Felsőoktatási Információs Rendszer adatai alapján a két vizsgált tanévben abszolutóriumot szerzett diákoknak jutatták el, akiknek e-mail címe megtalálható volt a rendszerben. Az adatfelvétel elemszáma 6796 fő, ebből 3367 fő a 2016/2017-es tanévben fejezte be azt a felsőfokú képzését, 3429 fő pedig a 2020/2021-es tanévben. A tanulmány elemzéshez felhasznált mintája elérhető a mellékletekben.

3.4 Minta bemutatása

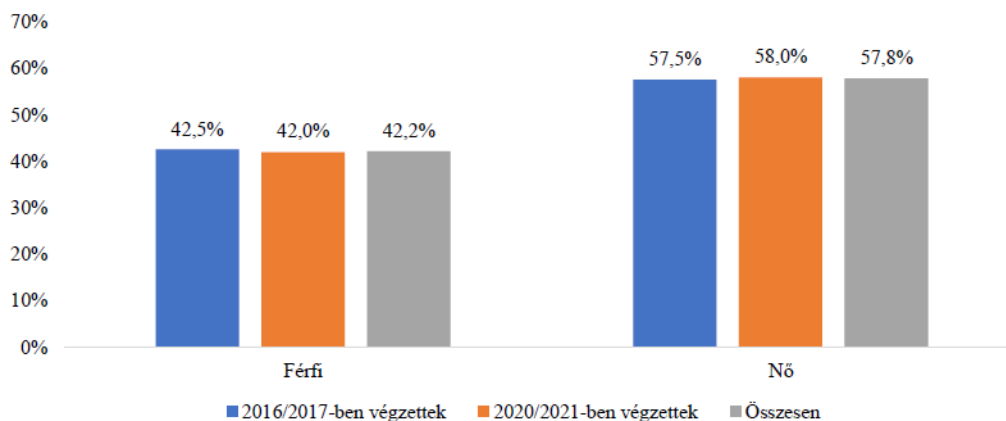
A kutatásomhoz használt minta 120 fő válaszára terjedt ki. A kitöltőket figyelembe véve érdekes statisztikai adatokkal találkozhatunk. A nemenkénti elosztást figyelembe véve 22 férfi és 98 nő vett részt a nem reprezentatív kutatásban. Ez nem tükrözi vissza a népességben jelen

lévő arányukat, csak azt mutatja nekünk, hogy a nők magasabb hajlandósággal töltötték ki a kérdőívet.

3. ábra Nemenkénti eloszlás N=120
(Saját szerkesztés)

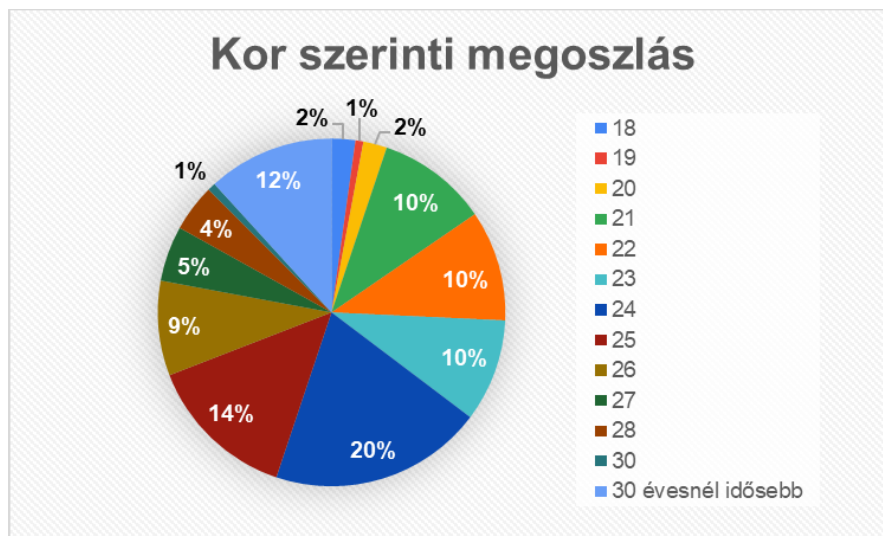
A Eurograduate 3429 fős kutatásában a nemek arányának különbsége lényegesen kisebb, azonban szintén a nők vannak többségben 58%-kal, míg a férfiak aránya 42%.

4. ábra A súlyozott minta nem szerinti megoszlása a végzés éve szerint N=6796
(Eurograduate 2022)

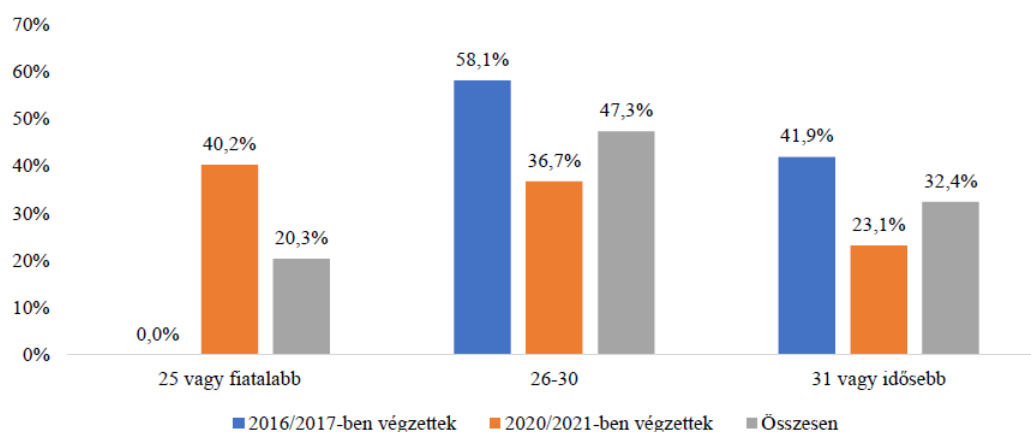
A kérdőívem kitöltésének csak az életkor szabott feltételt, huszonévesek körében kívántam végezni a kutatást. 18 év alatt egy kitöltés sem érkezett, 4 fő 18-19 éves töltötte ki a kérdőívet. Elenyésző számuk miatt és mivel közel vannak a huszas éveikhez, adataikat felhasználtam a vizsgálatban. 20 és 24 év közötti kitöltők száma 71; 25 és 30 év között 45 fő vett részt a

kutatásban. 16 kitöltés érkezett 30 éven felüliektől, akiknek adatait sajnos nem tudtam felhasználni a vizsgálatban, így ez a diagramm (5. ábra) a 136 fős, míg a többi diagramm a 120 fős mintára vonatkozik.

5. ábra Kor szerinti megoszlás N=136
(Saját szerkesztés)

A Eurograduate esetében, amely csak a végzett hallgatókat vizsgálta, a kor szerinti megoszlás a következőképpen néz ki: a 25 év alatti korosztály részvétele 40,2%, míg a 26-30 évesek aránya 36,7%, és a 31 éves vagy annál idősebb válaszadóké 23,1%.

6. ábra A válaszadók korcsoport szerinti megoszlása N=6796
(Eurograduate 2022)

A kérdőívem esetében lakóhely szerinti eloszlás alapján minden település típus képviselte magát, azonban többségben a városban lakók (43 fő) szerepeltek. A 120 fős mintát figyelembe

véve a fővárosból 21%-ot a megyeszékhelyekről 24%-ot, a városokból 36%-ot és a nagyközségekből 3%-ot és a községekből 16%-ot tesznek ki a kitöltők.

7. ábra Lakóhely szerinti eloszlás N=120
(Saját szerkesztés)

3.5 Adatfeldolgozás során alkalmazott módszerek

3.5.1 Lineáris korreláció

A korrelációs számítás lényege, hogy megvizsgálja két változó közötti kapcsolat szorosságát és irányát. Akkor beszélhetünk lineáris korrelációról, amikor a két változó közötti összefüggést vizsgáljuk. Ezt a kapcsolatot a Pearson-féle korrelációs együtthatóval írjuk le, melynek jele „r”.

Az „r” értéke -1 és +1 között lehet. A korrelációs együttható abszolút érték a kapcsolat szorosságát mutatja, míg előjele az irányt jelzi. Minél közelebb van az „r” az 1-hez (akár pozitív, akár negatív irányban), annál erősebb a két változó közötti kapcsolat. Ha az „r” értéke 0, az azt jelenti, hogy nincs lineáris kapcsolat a két változó között (bár más típusú kapcsolat fennállhat). Ezt korrerálatlannak (de nem függetlennek) nevezzük. (Sajtos-Mitev, 2007)

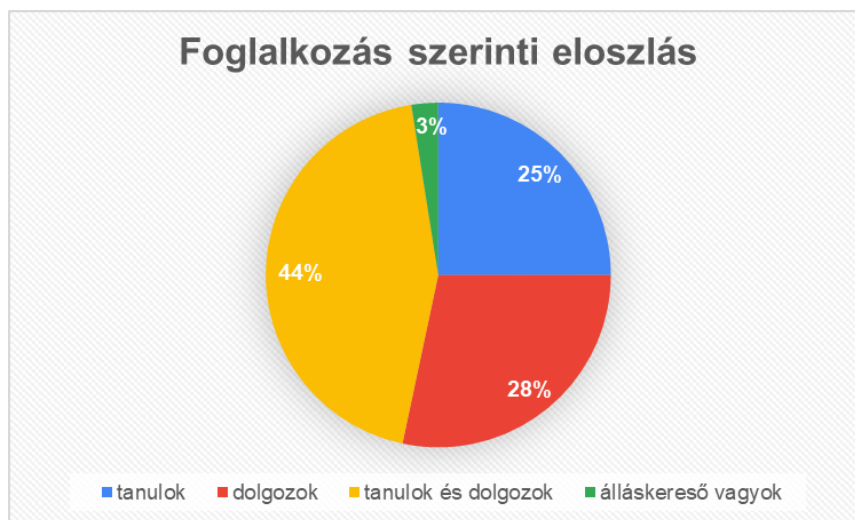
3.5.2 Mann-Whitney próba

A Mann-Whitney próba a két független minta mediánjának egyenlőségét vizsgálja. A próba működése az alapján történik, hogy a két független minta egyesítése után rendezve, az eredeti mintákra visszavetített rangsorok átlagosan hasonlóak. Ha az egyik minta magasabb eredeti értékekkel rendelkezik, akkor az egyesített rangsorban is magasabb pozíciót foglal el (nagyobb

rangsorral rendelkezik), ami azt jelenti, hogy annak mediánja is magasabb. A próba X és Y két független mintáját használja, melyek elemszáma nem feltétlenül azonos. (Sajtos-Mitev, 2007)

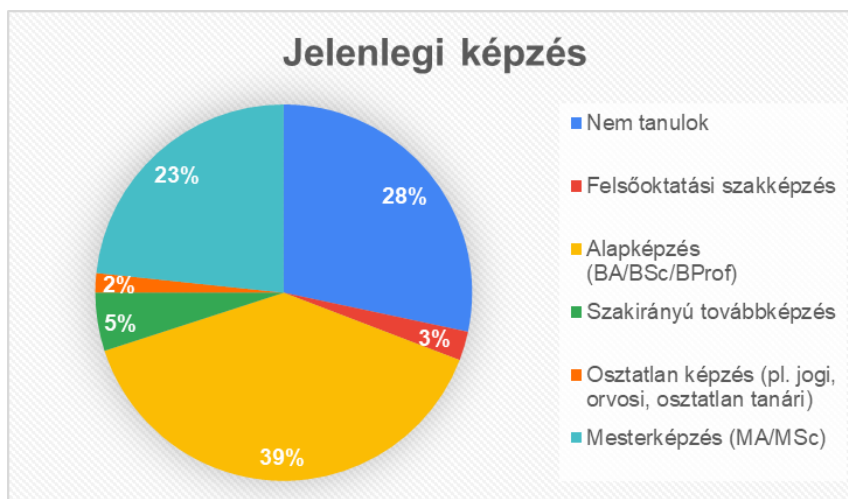
4 Kutatási eredmények

Miután beszélünk róla, hogy a fiatalok bizonytalanok pályaválasztási döntéseikben és kitolódik időben a diplomaszerezés, felmértem, hogy a mintában hányan tanulnak és hányan dolgoznak. Az eredményeket tekintve azt láthatjuk (8. ábra), hogy a fiatalok nagy része egyszerre tanul és dolgozik is (44%). Azok, akik csak tanulnak (25%), vagy csak dolgoznak (28%), nagyjából megegyező arányban vannak, de inkább a csak dolgozók irányába dől a mérleg nyelve. Az álláskeresők száma a mintában nagyon alacsony (3%).

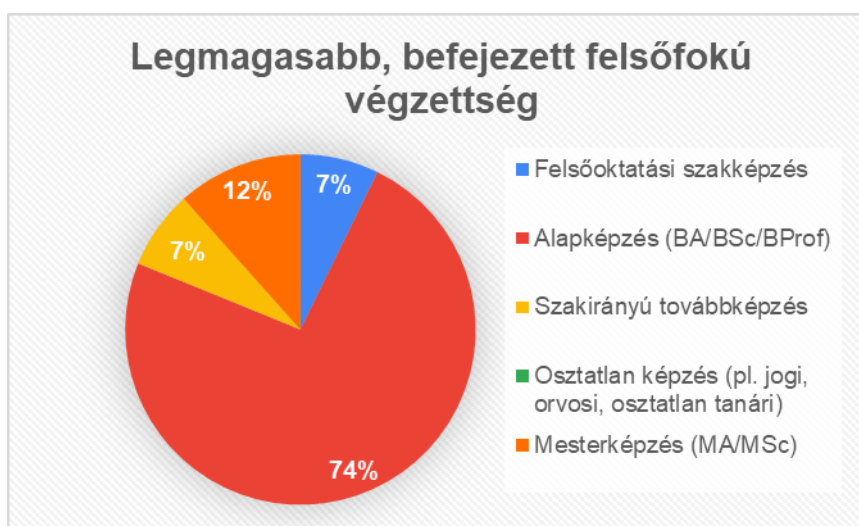
8. ábra Foglalkozás szerinti eloszlás N=120
(Saját szerkesztés)

Azok közül, akik tanulnak, legtöbben alapképzésben vesznek részt (39%), őket követik a mesterképzésben tanulók (23%), felsőoktatási szakképzésben, szakirányú továbbképzésben és osztatlan képzésben elenyésző számban vesznek részt.

9. ábra Jelenlegi képzés N=120
(Saját szerkesztés)

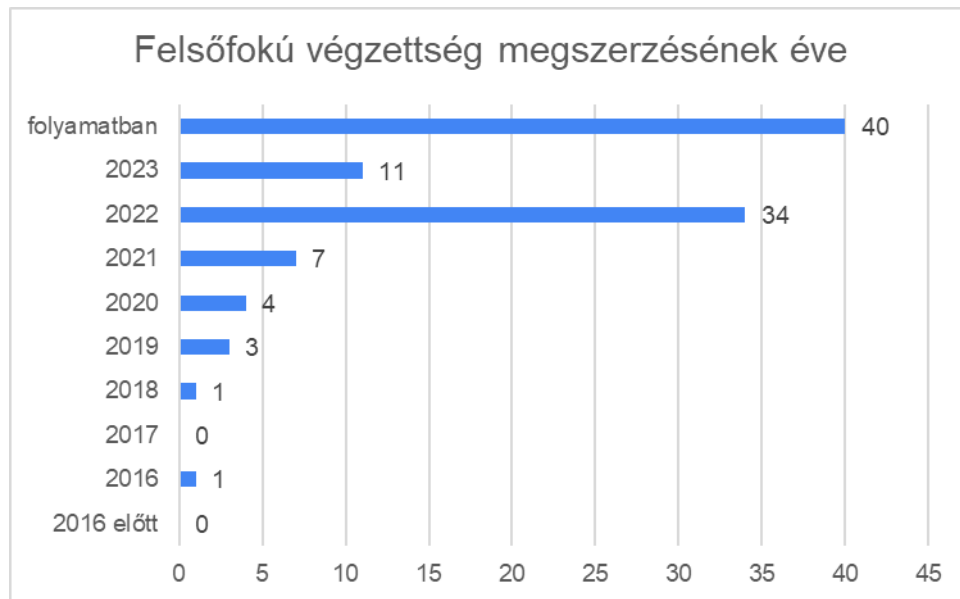
Ahhoz, hogy a két kutatást össze tudjam hasonlítani, kutatásomban rákérdeztem a befejezett felsőfokú tanulmányokra is. A 120 fős mintából 69 válasz érkezett arra a kérdésre, hogy milyen felsőfokú végzettséggel rendelkeznek. A 10. ábrán is nagyon szembetűnő, hogy alapképzésben szerzett végzettséggel rendelkeznek a legtöbben, ez 74%-ot takar. Jelentősen kevesebb személy, 12% rendelkezik mesterdiplomával, 7-7% pedig szakirányú továbbképzésben és felsőoktatási szakképzésben vett részt.

10. ábra Legmagasabb, befejezett felsőfokú végzettség N=69
(Saját szerkesztés)

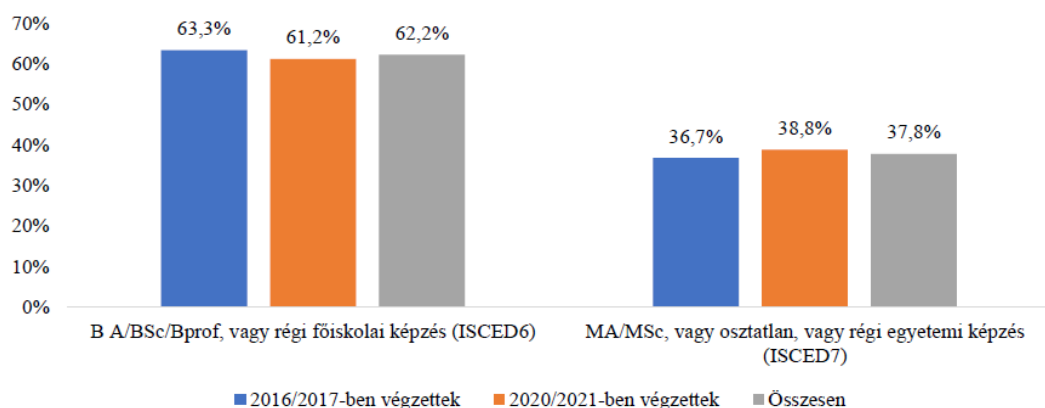
Az 11. ábrán láthatjuk évekre lebontva, hogy ki mikor szerezte meg végzettségét. 101 válasz érkezett a kérdőív ezen kérdésére. Ha csak a végzetettek tekintjük, akkor láthatjuk, hogy a 2022-

ben végeztek a legtöbben, ezt követik a 2023-ban végzettek, a többi évre pedig eloszlik a kitöltők száma.

11. ábra Felsőfokú végzettség megszerzésének éve N=101
(Saját szerkesztés)

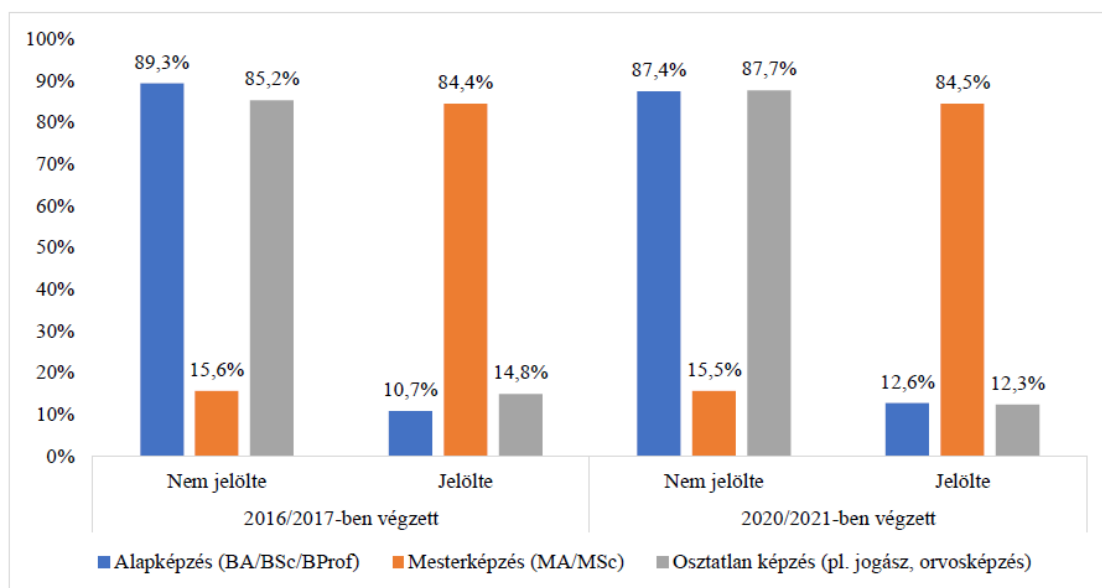
A Eurograduate két vizsgálati évében is többen vannak az alapképzést végzettek. Ezek az esetek a minta közel kétharmadát teszik ki, és több mint harmada az osztatlan vagy mesterképzésen szerezte meg oklevelét. A két év arányai között nincs nagy eltérés, alapképzést 2016/17-ben a minta 63,3%-a végzett, 2020/21-ben 61,2%. Mesterképzést vagy osztatlan, vagy régi egyetemi képzést végzettek esetén az arány 2016/17-ben 36,7%; 2020/21-ben 38,8%.

12. ábra A súlyozott frissdiplomás minta képzési szint szerinti megoszlása a végzés éve szerint N=6796
(Eurograduate 2022)

A Eurograduate azt is felmérte, hányan vannak azok, akik a jelenlegivel nem az első felsőfokú végzettségüket szereztek meg. A kérdőívből lesűrhető, hogy a válaszadók 32%-a rendelkezett már felsőfokú oklevéllel a jelenlegi végzettségét megelőzően. Fontos megjegyezni, hogy ebben a kérdésben az arányok nem mutatnak eltérést azok között, akik 2016/17-ben végeztek, és azok között, akik 2020/21-ben végeztek, mivel a kérdőív erre vonatkozó része a jelenlegi végzettség megszerzéséig tartó időszakra kérdez rá. Ezenkívül azt is figyelembe kell venni, hogy azok akik jelenleg a mesterképzésüket végezték felülreprezentáltak lesznek, mivel a mesterképzés előfeltétele a diploma. Azonban nem minden mesterképzésben végzett jelölte, hogy korábban szerzett már felsőfokú végzettséget. Viszont, ahogyan az előbbieken is említettem, a mesterképzésben való részvétel egy felsőfokú végzettség megszerzése után valósulhat meg. Miután mindezt számításba vettük, körülbelül 36% lesz azoknak az aránya akik valamilyen felsőoktatási végzettséggel már rendelkeztek a jelenlegi tanulmányok befejezése előtt is. Azonban akadt az alapképzést végzők és osztatlan képzésben végzettséget szerzők között is olyan, aki nem az első diplomáját szerezte meg a kérdőív kitöltésekor. Alapképzésben végzettek esetén 12%, osztatlan képzésben végzettek esetén 13% ez az arány.

A résztvevőknek lehetőségük volt arra, hogy jelezzék, ha több végzettséggel is rendelkeznek. A végzettségek számának eloszlása leginkább a képzési szint és az életkor alapján mutat különbségeket. Az életkori csoportok szerint megfigyelhető, hogy minél idősebb egy résztvevő, annál valószínűbb, hogy több végzettséggel rendelkezik. Ezzel együtt az előzetesen megszerzett diplomák száma is nő az életkorral egyenes arányban.

13. ábra Szerzett-e felsőfokú végzettséget a jelenlegi végzettség megszerzése előtt N=6796 (Eurograduate 2022)

4.1 A hipotézisek megválaszolásához rendelkezhető eredmények elemzése

H1: A reziliencia tesztben magasabb pontszámot elérők összességében magabiztosabbak a jövőt illetően, mint a kevesebb pontszámot elérők.

Az első hipotézisben azt feltételeztem, hogy a magasabb reziliencia szinttel rendelkező fiatalok, magabiztosabban állnak jövőjükhöz. A hipotézis vizsgálatához az összesített reziliencia eredményeket vettem össze a Kézdy-féle pályaválasztás faktorról. Mivel így skála változókat kaptam, ezért lineáris korreláció (Pearson) elemzést végeztem.

		Reziliencia	Pályaválasztás
Reziliencia	Pearson Correlation	1	,461**
	Sig. (2-tailed)		<,001
	N	120	120
Pályaválasztás	Pearson Correlation	,461**	1
	Sig. (2-tailed)	<,001	
	N	120	120

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

14. ábra Rezilienciaszint és „pályaválasztás” faktor összevetése, Pearson korreláció
(Saját szerkesztés, SPSS)

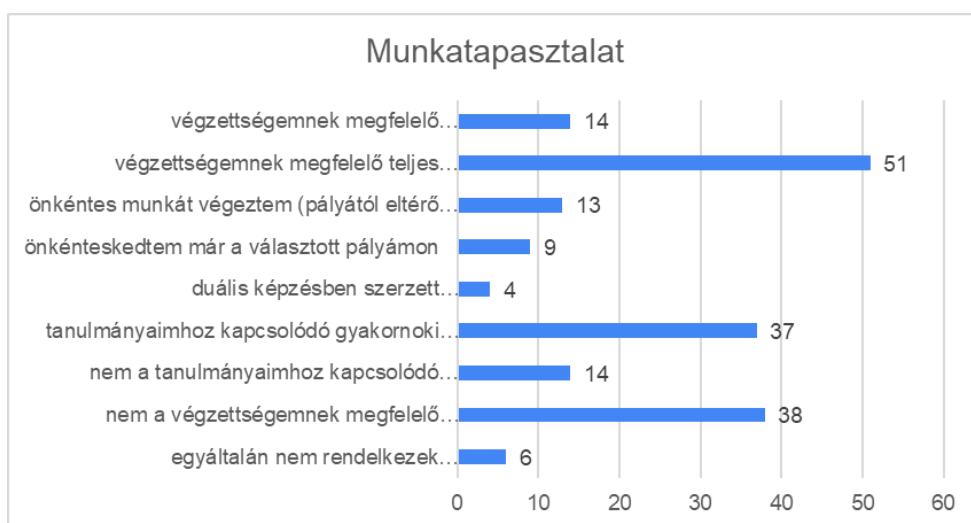
A szignifikanciaszint a statisztikai elemzés során kisebb ($p=0,001$), mint az általunk választott $0,005$, így a hipotézis igaznak bizonyul, a rezilienciaszint és a jövőhöz való hozzáállás között lineáris kapcsolat van. Meg kell vizsgálni azt is, hogy a kapcsolat pozitív vagy negatív irányú-e. Esetünkben az „r”, azaz a korrelációs együttható pozitív előjelet mutat ($r=0,461$) és az abszolút értéke pedig közepesen erős kapcsolatot. ($|r|=0,5$) Ez azt jelenti, hogy minél reziliensebb valaki, annál magabiztosabb a jövőjében.

H2: A munkatapasztalattal nem rendelkezők kevesebb pontszámot érnek el a rezilienciateszt egyedi képességek kamatoztatása és a realista optimista faktoraiban, mint a munkatapasztalattal rendelkezők.

Feltételeztem, hogy aki már belekóstolt a munka világába és rendelkezik bármilyen munkatapasztalattal, az rendelkezik olyan képességekkel, amelyek magabiztosabbá és optimistábbá teszik a jövővel kapcsolatban és tudatában is van ezekkel. Ennek felmérésére a következő kategóriákat adtam meg a kérdőívben, amelyek közül többet is megjelölhettek a kitöltők:

- egyáltalán nem rendelkezek munkatapasztalattal
- nem a végzettségemnek megfelelő munkatapasztalattal rendelkezem
- nem a tanulmányaimhoz kapcsolódó gyakornoki munkatapasztalattal rendelkezem
- tanulmányaimhoz kapcsolódó gyakornoki munkatapasztalattal rendelkezem
- duális képzésben szerzett munkatapasztalattal rendelkezem
- önkénteskedtem már a választott pályámon

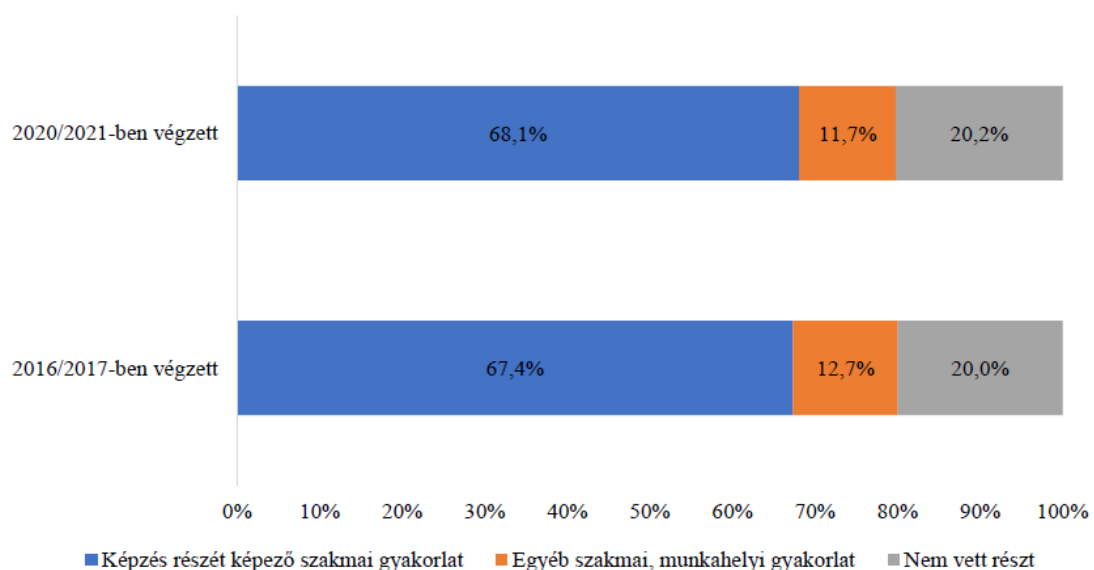
- önkéntes munkát végeztem (pályától eltérő területen)
- végzettségemnek megfelelő teljes foglalkoztatásban dolgozom/dolgoztam
- végzettségemnek megfelelő részmunkaidőben dolgozom/dolgoztam

15. ábra Munkatapasztalat N=120
(Saját szerkesztés)

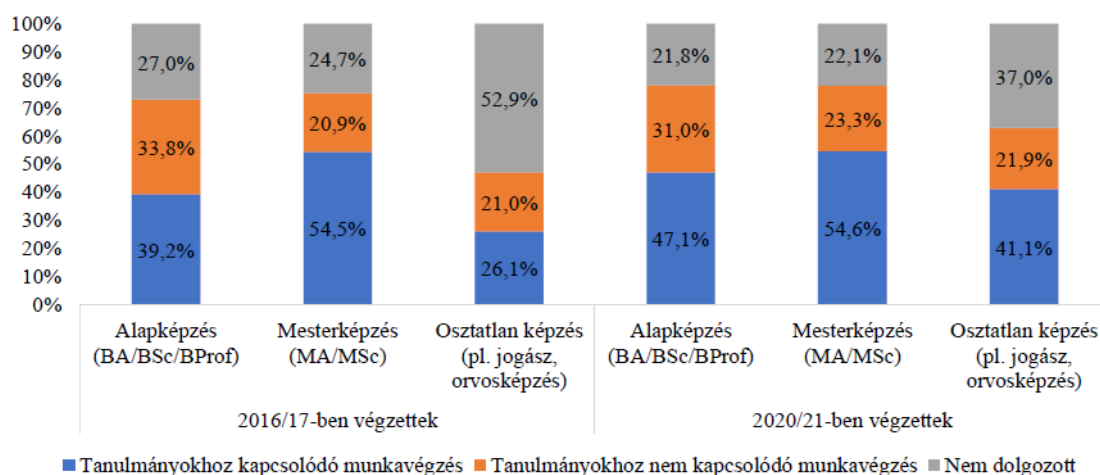
A 15. ábrán láthatjuk, hogy a 120 fős mintában csak 6 egyén nem rendelkezik semmilyen munkatapasztalattal. A legtöbb egyénnek van a végzettségének megfelelő teljes és részmunkaidős tapasztalata. A gyakornoki tapasztalatokat tekintve is több a tanulmányoknak megfelelő tapasztalat, mint a tanulmányokhoz nem kapcsolódó.

A Eurograduate a tanulási életutat vizsgálva, annak egy fontos pontját mérte fel, mégpedig a felsőoktatási tanulmányok alatti szakmai gyakorlatban való részvételt. Külön felmérték, hogy hányan vettek részt a végzettségük megszerzéséhez, a képzés részét képező szakmai gyakorlaton, és hányan vannak azok, akiknek nem volt kötelezően előírva szakmai gyakorlat teljesítése, mégis részt vettek valamilyen munkahelyi gyakorlaton. Utóbbi a minta 11,7%-át teszi ki, kötelező szakmai gyakorlatot pedig a válaszadók kétharmada teljesített.

16. ábra Szakmai gyakorlaton való részvétel N=6796
(Eurograduate 2022)

A 17. ábra szemlélteti, hogy képzésekként hogyan oszlik meg a tanulmányok alatti munkavégzés. A 2020/2021-ben végzettek esetében a mesterképzést végzettekénél fordult elő legnagyobb számban a tanulmányokhoz kapcsolódó munkavégzés. Feltételezhetően ennek több oka is lehet. Például, hogy a mesterképzés előtt végzett alapképzésen feltétel volt a tanulmányokhoz kapcsolódó szakmai gyakorlat vagy a jelenlegi munkájukhoz igazodva jelentkeztek mesterképzésre. Ennek ellenére az alapképzést végzettek között vannak a legtöbben, akik munkavégzése nem kapcsolódott a tanulmányaikhoz.

17. ábra Tanulmányok alatti munkavégzés képzési szint szerint N=6796
(Eurograduate 2022)

A hipotézis teszteléséhez a saját kérdőívem munkatapasztalra vonatkozó kérdésénél összevontam azokat a válaszokat, amelyek arra vonatkoznak, hogy valakinek van valamiféle munkatapasztalata, majd ezeket igen-nem skála mentén kódoltam, így nominális változót kaptam. Az „egyedi képességeink kamatoztatása” és a „realista optimizmus” faktorial kapcsolatban vizsgáltam, így Mann-Whitney próbának vettem alá az adatokat. Egyszerre csak az egyik faktorial tudtam összevetni a tapasztalatok adatait így kétszer, a két faktorial külön külön végeztem el a próbát.

Mann-Whitney Test

Ranks				
	van munkatapasztalatom	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Egyedi képességeink kamatoztatása	nincs	5	19,50	97,50
	van	115	62,28	7162,50
	Total	120		

Test Statistics^a

	Egyedi képességeink kamatoztatása
Mann-Whitney U	82,500
Wilcoxon W	97,500
Z	-2,745
Asymp. Sig. (2-tailed)	,006

a. Grouping Variable: van munkatapasztalatom

18. ábra Munkatapasztalat és „egyedi képességeink kamatoztatása” faktor összevetése, Mann-Whitney Test (Saját szerkesztés, SPSS)

Először az „egyedi képességeink kamatoztatása” faktor és a munkatapasztalat kapcsolatát vizsgáltam meg. Az alsó táblázatban (18. ábra) láthatjuk a statisztikai próba eredményét, amely $p=0,006$, kisebb, mint $0,05$, tehát statisztikailag igazolható (szignifikáns) eltérés van a munkatapasztalattal rendelkezők és nem rendelkezők csoportja között. Az, hogy ez milyen összefüggést jelent, azt az első táblázatban láthatjuk. A munkatapasztalattal rendelkezők esetében magasabb rangpontszám átlagot ($MR=62,28$) láthatunk, mint a munkatapasztalattal nem rendelkezők esetében ($MR=19,50$). Ez azt jelenti, hogy az összefüggés egyenesen arányos és a hipotézis egyik fele beigazolódott, miszerint a munkatapasztalattal nem rendelkezők kevesebb pontszámot érnek el a rezilienciateszt egyedi képességek kamatoztatása faktorában, mint a munkatapasztalattal rendelkezők.

Ezután a Mann-Whitney próbát megejtettem a munkatapasztalat és a „realista optimizmus” faktor összevetésében is.

Mann-Whitney Test

Ranks				
	van munkatapasztalatom	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Realista optimizmus	nincs	5	32,20	161,00
	van	115	61,73	7099,00
	Total	120		

Test Statistics^a

	Realista optimizmus
Mann-Whitney U	146,000
Wilcoxon W	161,000
Z	-1,891
Asymp. Sig. (2-tailed)	,059

a. Grouping Variable: van munkatapasztalatom

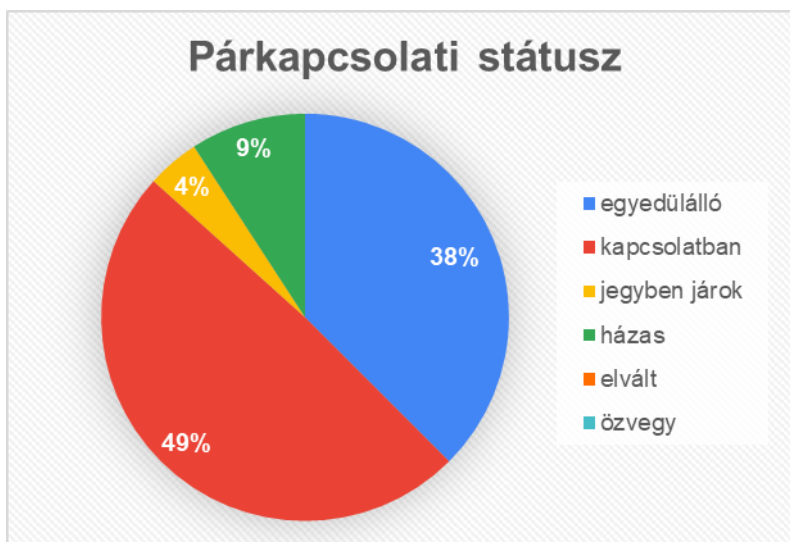
19. ábra Munkatapasztalat és „realista optimizmus” faktor összevetése, Mann-Whitney Test (Saját szerkesztés, SPSS)

A próba eredményeként azt kaptuk, hogy a rangpontszám átlagok alapján a munkatapasztalattal rendelkezők a „realista optimizmus” faktorában is magasabb pontszámokat értek el, mint a munkatapasztalattal nem rendelkezők. Előbbi csoport rangpontszám átlaga magasabb (MR=61,73), utóbbié alacsonyabb (MR=32,20). Azonban a két csoport között nincs statisztikailag igazolható (szignifikáns) eltérés, hiszen $p=0,059$, amely nagyobb, mint 0,05. Ez alapján azt tudjuk megállapítani, hogy a hipotézis második fele nem igazolódott be, így a munkatapasztalat nem befolyásolja a jövőhöz való optimista hozzáállást.

H3: A vidéken élők magasabb pontszámot érnek el a párválasztás faktorban, mint a fővárosban élők.

A szakirodalom alapján a fiataloknak nehézséget jelent az elköteleződés, és akár csak magukkal szemben, a párkapcsolatuk felé is magas elvárásokat támasztanak. A sok előttük álló lehetőség miatt is kitolódik időben a párválasztás, arra voltam kíváncsi, hogy ebben van-e különbség a vidéken és a fővárosban élők között. Ezt abból feltételeztem, hogy a fővárosban sokkal több inger érheti a fiatalokat, akár csak ha népesség számát vagy szórakozási lehetőségeket nézzük. De munkabeli elhelyezkedés szempontjából is több hely közül választhatnak, mint a fővároson kívül, ami szintén hozzájárulhat a párkapcsolati elköteleződés háttérbe szorulásához.

Először is a párkapcsalti státuszukról kérdeztem a kitöltőket. A 20. ábrát tekintve láthatjuk, hogy a 120 fős minta csupán 38%-a egyedülálló, a maradék 62%-nak van párja. Ezen belül kisebb arányban vannak (13%), akiknek a párkapcsolati státusza is összevonható a mélyebb elköteleződéssel, jegyesek vagy házasságban élnek.

20. ábra Párkapcsolati státusz N=120
(Saját szerkesztés)

Azonban az elköteleződés jelen lehet egy általános párkapcsolatban is, illetve az egyedülállók is érezhetik a szükségét, így a Kézdy-féle párválasztási faktort elemeztem a lakóhellyel összefüggésben. Mivel a lakóhely nominális változó, a párválasztás kérdéseire pedig pontszámokat rendeltem, így skála változót kaptam, ezért ismételt egy Mann-Whitney próbát végeztem.

Mann-Whitney Test

	Ranks			
	vidék vs. főváros	N	Mean Rank	Sum of Ranks
Párkapcsolati elköteleződés	vidék	95	61,19	5813,00
	főváros	25	57,88	1447,00
	Total	120		

Test Statistics^a

	Párkapcsolati elköteleződés
Mann-Whitney U	1122,000
Wilcoxon W	1447,000
Z	-,428
Asymp. Sig. (2-tailed)	,669

a. Grouping Variable: vidék vs. főváros

21. ábra Lakóhely és „párkapcsolati elköteleződés” faktor összevetése, Mann-Whitney Test
(Saját szerkesztés, SPSS)

A 21. ábra alapján azt a következtetést tudjuk levonni, hogy a vidékiek és a fővárosiak csoportja között nincsen eltérés a párválasztás faktorban, mivel nincs statisztikailag igazolható (szignifikáns) eltérés, mert a szignifikancia szint $p=0,669$ nagyobb mint 0,05.

Ez alapján megállapítható, hogy a lakóhely nem feltétlenül játszik meghatározó szerepet a párválasztás és a párkapcsolati elköteleződés szempontjából. Sokkal valószínűbb, hogy az ilyen döntéseket inkább az egyének korához kapcsolódó tényezők befolyásolják. Az életkor sokkal inkább meghatározó lehet abban, hogy valaki mennyire nyitott az elköteleződésre, és milyen típusú kapcsolatokat keres. Emellett azt is fontos megjegyezni, hogy a párválasztás és a párkapcsolati elköteleződés döntéseit számos egyéb tényező is befolyásolhatja, például az egyéni értékrend, személyiség típus, vagy éppen az aktuális élethelyzet. Ezért az összefüggések elemzése során érdemes figyelembe venni a különböző kontextusokat és változó körülményeket is.

5 Következtetések és javaslatok

A szakirodalom alátámasztása alapján feltételeztem, hogy a fiatalok bizonytalansága egyöntetű az élet bizonyos területein, például pályaválasztás, karrierdöntések, párkapcsolatok. Kutatásom eredményeként elég változatos válaszokat kaptam.

Az első hipotézis alapján, amely szerint a magasabb rezilienciapontszámokkal rendelkezők magabiztosabbak a jövőt illetően, a kutatás megerősítette ezt a kapcsolatot. Ez arra utal, hogy a reziliencia, azaz a nehézségekkel való hatékony megbirkózás képessége, pozitívan kapcsolódik a jövőbe vetett bizalomhoz és optimizmushoz. A megerősített összefüggés alapján láthatjuk a reziliencia fontosságát az egyéni fejlődés és jólét szempontjából, valamint azt is, hogy a nehézségekkel való hatékony megküzdési stratégiák fejlesztése segíthet az egyén számára optimális jövőkép kialakításában és a személyes boldogulás elősegítésében.

A kutatásból felderítettem, hogy a legtöbb húszéves egyszerre tanul és dolgozik. Ezt többnyire a szülőktől kapott támogatás és az ösztöndíjak kiegészítéseként teszik, de nagy számban vannak olyanok is, akik a megélhetésük miatt vállalnak munkát. A második hipotézisemet is ehhez kapcsolódóan fogalmaztam meg, és egy érdekes megfigyelés történt. Míg a munkatapasztalattal nem rendelkezők valóban alacsonyabb pontszámot értek el az egyedi képességek kamatoztatása terén, addig nem volt jelentős különbség a realista optimista faktorban. Ez arra utalhat, hogy a munkatapasztalat inkább hat a személyes képességek megnyilvánulására, míg az optimizmus és a realitásérzék nem feltétlenül függ össze szorosan a munkahelyi tapasztalatokkal.

A harmadik hipotézis elvetése azt jelzi, hogy nincs szignifikáns különbség a vidéken és a fővárosban élők között a párválasztás faktorában. Ez arra utalhat, hogy a lakóhely nem befolyásolja számottevően azt, hogy az egyén elégedett vagy biztos a párkapcsolatában. Feltételezhetjük, hogy más tényező játszik ebben nagyobb szerepet, például az életkor, ami összefüggésben lehet a párkapcsolati érettséggel. Ezenkívül számos más tényező is befolyásolhatja a párkapcsolatra való felkészültséget, például az egyéni értékrend, személyiség típus vagy az aktuális élethelyzet.

A hipotézisek alapján kapott eredmények szerint arra következtethetünk, hogy bizonyos tulajdonságok, személyiségjellemzők, tapasztalatok befolyásolják, hogy a fiatalok mennyire felkészültek az új életszereppel járó változásokra, a hozzátartozó folyamatokra.

Összességében a kutatás eredményei hangsúlyozzák a reziliencia fontosságát az optimizmus és a jövőbe vetett bizalom kialakításában, miközben felvetik a munkatapasztalat és a párkapcsolatok árnyalatait és összetettségét az egyéni fejlődés és életminőség tekintetében.

További kutatásra érdemes lehet a kapunyitási pánikkal összefüggésben a fiatalok önértékelését, megküzdési stratégiáját vizsgálni. Mélyebb elemzés végezhető a szülőkről való érzelmi leválás folyamatáról. A fiatalok számára az érzelmileg való elválás a szüleiktől és a családi fészektől való kilépés fontos mérföldkő az önállóság felé vezető úton. Azok a fiatalok, akiknek nehézségeik vannak az érzelmi leválással, és erős kötődést éreznek a szüleikhez, valószínűleg nehezebben fogják átélni a kapunyitás stresszeit, és nehezebben alkalmazkodnak az új környezethez és kihívásokhoz. Amennyiben a pályaválasztás és pályakezdés nehézségeibe szeretnénk mélyebb betekintést nyerni, érdemes lenne a huszonévesek munkaértékeit felmérni.

6 Összefoglalás

A kutatás fő célja a kapunyitási pánik jelenségének vizsgálata volt a fiatal felnőtté válás folyamatában. Az egyén, társadalom és pálya dimenzióit vizsgálva arra törekedtem, hogy kiderítsem, van-e összefüggés a reziliencia és a magabiztos, optimista jövőkép között. A szakirodalmak alapján azt feltételeztem, hogy a reziliens egyének kevésbé fogékonyak a jövőjükkel szembeni bizonytalanságra.

A kutatás során három fő hipotézist vizsgáltunk a pozitív jövőkép és a reziliencia közötti összefüggések feltárása érdekében. Az első hipotézis alapján a magasabb rezilienciapontszámokkal rendelkező egyének magabiztosabb jövőképpel rendelkeznek. A második hipotézis azt sugallta, hogy a munkatapasztalattal nem rendelkezők kevesebb pontot érnek el a rezilienciateszt bizonyos faktoraiban. Végül a harmadik hipotézis szerint a vidéken élők magasabb pontszámot érnek el a párválasztás faktorában, mint a fővárosban élők.

A kutatás mintavételi módszere egy kérdőíves felmérés volt, amelyet a Google Űrlap platformján keresztül terjesztettem, fókuszálva a huszonéves fiatalokra. A résztvevők demográfiai adatain túl részletes információkat gyűjtöttem jelenlegi helyzetükről és rezilienciájukról. A reziliencia mérésére Paul Ch. Donders tesztjét használtam, míg a pálya-, párkapcsolati- és szülői kapcsolatokhoz tartozó attitűdök vizsgálatára Kézdy (2007) kríziskérdőívét alkalmaztam.

Az adatok elemzéséhez az SPSS szoftvert használtam, és a hipotézisek összefüggéseit ezen keresztül értékeltem. Emellett másodlagos adatforrásként az Eurograduate 2022 survey hazai eredményeit is felhasználtam, összehasonlítva a felsőoktatásban végzettek pályakövetését és a tanulmányi tapasztalatok értékelését.

A kutatás eredményeként megállapíthatjuk, hogy a fiatalok bizonytalansága nem egyöntetű az élet különböző területein. A magasabb rezilienciapontszámokkal rendelkezők magabiztosabbak a jövőt illetően, míg a munkatapasztalat inkább az egyéni képességek kamatoztatását befolyásolta, nem pedig az optimizmust. A lakóhely nem mutatott szignifikáns különbséget a párválasztásban. Összességében a kutatás hangsúlyozza a reziliencia fontosságát az optimizmus és a jövőbe vetett bizalom kialakításában, miközben felveti a munkatapasztalat és a párkapcsolatok összetettségét az egyéni fejlődés szempontjából.

Irodalomjegyzék

- APA, 2018. *American Psychological Association*. [Online]
Available at: <https://www.apa.org/topics/resilience>
[Hozzáférés dátuma: 31 március 2024].
- Berényi, A. & Bán, J., 2013. Család, párkapcsolat, házasság - ahogyan az egyetemisták látják. In: Z. Puskás-Vajda, J. Bán & S. Lisznyai, szerk. *Kapcsolataink (védő)hálójában*. Budapest: FETA Könyvek 8, pp. 27-40.
- Donders, C. P., 2020. *Hogyan fejlesszük lelki ellenálló képességünket, és előzzük meg a kiégést?*. Budapest: Harmat Kiadó.
- Dr. Budavári-Takács, I., 2011. *A tanácsadás szociálpszichológiája*. hely nélk.:Szent István Egyetem.
- DuPont, R., 2000. *The selfish brain - Learning from addiction*. Hazelden: American Psychiatric Press.
- Erikson, E. H., 1990. Identifikáció és identitás. In: É. Kósa & M. Ritoókné Ádám, szerk. *Fejlődéslélektan szöveggyűjtemény pedagógiai és tanár szakos hallgatók részére*. Budapest: Tankönyvkiadó, pp. 503-515.
- Erikson, E. H., 2002. *Gyermekkor és társadalom*. Budapest szerk. Budapest: Osiris Kiadó.
- Goldfárthné Veres, E., 2023. *A Eurograduate 2022 survey első magyar eredményei*. [Online]
Available at:
https://www.felvi.hu/felsooktatasimuhely/eurograduate/eurograduate_2022_gyorsjelentes
[Hozzáférés dátuma: 11 11 2023].
- Hajduska, M., 2012. *Krízislélektan*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Hatvani, A. & Taskó, T., 2003. Személyiség fejlődés és pályafejlődés. In: M. Vargáné Dávid, szerk. *Pedagógiai tanácsadási módszerek a pályaválasztás segítésében*. Eger: EKF, pp. 5-16.
- Horváth, T., 2007. Pályakezdés előtt. A kapunyitási pánik jelenségének vizsgálata a felsőoktatásban. In: Z. Puskás-Vajda, szerk. *Felsőoktatásban tanuló fiatalok problémái, útkeresése, pályafejlődése a 21. század kezdetén Magyarországon*. Budapest: FETA Könyvek 2., pp. 137-152.
- Kézdy, A., 2007. Fejlődési krízisek vizsgálata egyetemisták körében. In: Z. Puskás-Vajda, szerk. *Felsőoktatásban tanuló fiatalok problémái, útkeresése, pályafejlődése a 21. század kezdetén Magyarországon*. Budapest: FETA Könyvek 2., pp. 49-68.
- Khine, M. & Arepattamannil, S., 2016. *Non-cognitive skills and factors in educational attainment*. hely nélk.:SensePublishers.
- Kocsis, Z., 2020. A duális képzés hatékonysága és a képzéssel való elégedettség egy komplex kutatás tükrében. *Új Munkaügyi Szemle*, 1(3), pp. 64-77.
- Kóródi, M., 2005. A munkaattitűdök vizsgálatának szerepe. *Magiszter*, 3(2), pp. 65-91.

- Kömüves, Z., Hollósy-Vadász, G. & Szabó, S., 2021. Pályakezdők a munkaerőpiacon. *Tudásmenedzsment*, 22(2), pp. 158-173.
- LinkedIn Corporate Communications, 2017. *New LinkedIn research shows 75 percent of 25-33 year olds have experienced quarter-life crises. Here's how you can navigate this career crossroad.* [Online]
Available at: <https://news.linkedin.com/2017/11/new-linkedin-research-shows-75-percent-of-25-33-year-olds-have-e>
[Hozzáférés dátuma: 14 április 2024].
- Lisznyai Sándor (2006): Depressziós tünetek egyetemisták körében. A tünetintegráció és a segítő kapcsolati attitűdök Ph.D. disszertáció ELTE–PPK, 76–78. p.
- Lukács, É. F., 2012. Egyetemisták és főiskolások pályaválasztási bizonytalansága és a pályakonzultáció. In: K. Szilágyi, szerk. *A pályaaorientáció szerepe a társadalmi integrációban.* Budapest: ELTE TáTK, pp. 97-112.
- Masten, A. S., 2019. Resilience from a developmental system's perspective. *World Psychiatry*, 18(1), pp. 101-102.
- Mead, G. H., 1973. *A pszichikum, az én és a társadalom.* Budapest: Gondolat Kiadó.
- Mihályi, F. & Koczor, N., 2023. *Kapunyitási pánik.* hely nélk.:Jaffa Kiadó.
- Páskuné, J. K., 2015. hely nélk.:Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Petrov, B. és mtsai., 2022. *Reziliencia tréning módszertani kiadvány.* Debrecen: Országos Tranzitfoglalkoztatási Egyesület.
- Pogátsnik, M., 2019. The impact of dual higher education on the development of noncognitive skills. In: G. Kováts & Z. Rónay, szerk. *Search of excellence in higher education.* Budapest: Corvinus University of Budapest, pp. 179-190.
- Reich, J. W., Zautra, A. j. & Stuart Hall, J., 2010. *Handbook of Adult Resilience.* New York: The Guilford Press.
- “Resiliency.” Merriam-Webster.com Dictionary, Merriam-Webster, <https://www.merriam-webster.com/dictionary/resiliency>. Accessed 31 Mar. 2024
- Répáczki, R., 2015. Felsőoktatási karrier- és pályatanácsadás. In: Z. Puskás-Vajda, N. László, B. Füleki & S. Lisznyai, szerk. *Keretek és módszerek a felsőoktatási tanácsadásban.* Budapest: FETA Könyvek 10., pp. 43-52.
- Ritoók, M., 2008. *Pályafejlődés-pályafejlődési tanácsadás Egy negyven évet átfogó longitudinális pályakövető vizsgálat tanulságai.* Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Ritoók, P., 1986. *Személyiségfejlesztés és pályaválasztás.* Budapest: Tankönyvkiadó.
- Riverin-Simard, D., 1990. Felnőttkori pályaut (Career path in adulthood. In: P. Ritoók, szerk. *Életpályaépítési tanácsadás.* Budapest: Kézirat, pp. 116-134.
- Robbins, A. & Wilner, A., 2001. *Quarter-life crisis: The unique challenges of life in your twenties.* New York: J.P. Tarcher/Putnam.

- Sajtos, L. & Mitev, A., 2007. *SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv*. hely nélk.:Alinea.
- Stapleton, A., 2012. Coaching Clients through the Quarter-Life Crisis: What works?. *International Journal of Evidence Based Coaching and Mentoring*, pp. 130-145.
- Super, D. E., 1957. *The Psychology of Careers*. New York: Harper and Row.
- Super, D. E., 1980. A Life-Span, Life-Space Approach to Career Development. *Journal of Vocational Behavior*, pp. 282-298.
- Szilágyi, K., 2007. *Munka-pályatanácsadás, mint professzió*. Budapest: Kollégium Kft..
- Szilágyi, K., 2023. *Munka-pályatanácsadás, mint professzió*. Budapest: Kontakt Alapítvány.
- Szvetelszky, Z., 2005. *A kapunyitási pániktól a nagymama-elméletig*. Budapest: Pont Kiadó.
- Teichler, U., 2002. Graduate Employment and Work in Europe: Diverse Situations and Common Perceptions. *Tertiary Education and Management*, 8(3), pp. 199-216.
- Vámosi, K., 2012. Az egyetemi hallgatók pályaválasztásának vizsgálata az identitás és a megküzdési mechanizmusok feltárásával. In: *Ifjúságkutatás és tanácsadás. A pszichológiai tanácsadás tudományos alapjai*. Budapest: FETA Könyvek 6, pp. 65-80.
- Vaskovics, L., 2000. A posztadoleszcencia szociológiai elmélete. *Szociológiai Szemle*, 10(4), pp. 3-20.
- Vida, K., 2011. A kezdődő felnőttkor és a kapunyitási pánik. In: Z. Puskás-Vajda & S. Lisznyai, szerk. *Ifjúságkutatás és tanácsadás. A pszichológiai tanácsadás tudományos alapjai*. Budapest: FETA Könyvek 6., pp. 9-28.
- Yilmaz, A., 2024. *Bérfelmérés 2024*, hely nélk.: Tudatos Diák Iskolaszövetkezet.

Ábrajegyzék

1. ábra A szelf rétegei (Budavári-Takács 2011).....	6
2. ábra Super szívárvány modell (Hatvani-Taskó 2003).....	9
3. ábra Nemenkénti eloszlás N=120 (Saját szerkesztés).....	24
4. ábra A súlyozott minta nem szerinti megoszlása a végzés éve szerint N=6796 (Eurograduate 2022).....	24
5. ábra Kor szerinti megoszlás N=136 (Saját szerkesztés).....	25
6. ábra A válaszadók korcsoport szerinti megoszlása N=6796 (Eurograduate 2022).....	25
7. ábra Lakóhely szerinti eloszlás N=120 (Saját szerkesztés).....	26
8. ábra Foglalkozás szerinti eloszlás N=120 (Saját szerkesztés).....	28
9. ábra Jelenlegi képzés N=120 (Saját szerkesztés).....	29
10. ábra Legmagasabb, befejezett felsőfokú végzettség N=69 (Saját szerkesztés).....	29
11. ábra Felsőfokú végzettség megszerzésének éve N=101 (Saját szerkesztés).....	30
12. ábra A súlyozott frissdiplomás minta képzési szint szerinti megoszlása a végzés éve szerint N=6796 (Eurograduate 2022).....	30
13. ábra Szerzett-e felsőfokú végzettséget a jelenlegi végzettség megszerzése előtt N=6796 (Eurograduate 2022).....	32
14. ábra Rezilienciaszint és „pályaválasztás” faktor összevetése, Pearson korreláció (Saját szerkesztés, SPSS).....	33
15. ábra Munkatapasztalat N=120 (Saját szerkesztés).....	34
16. ábra Szakmai gyakorlaton való részvétel N=6796 (Eurograduate 2022).....	35
17. ábra Tanulmányok alatti munkavégzés képzési szint szerint N=6796 (Eurograduate 2022).....	36
18. ábra Munkatapasztalat és „egyedi képességeink kamatoztatása” faktor összevetése, Mann-Whitney Test (Saját szerkesztés, SPSS).....	37
19. ábra Munkatapasztalat és „realista optimizmus” faktor összevetése, Mann-Whitney Test (Saját szerkesztés, SPSS).....	38
20. ábra Párkapcsolati státusz N=120 (Saját szerkesztés).....	39
21. ábra Lakóhely és „párkapcsolati elköteleződés” faktor összevetése, Mann-Whitney Test (Saját szerkesztés, SPSS).....	39

Mellékletek

1. sz. melléklet – Kérdőív

2. Nemed:

- férfi
- nő

3. Életkorod:

- 18 évesnél fiatalabb
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 30 évesnél idősebb

4. Lakóhelyed:

- község
- nagyközség
- város
- megyei jogú város
- főváros

5. Jelenleg mivel foglalkozol?

- tanulok
- dolgozok
- tanulok és dolgozok
- álláskereső vagyok

6. Rendelkezel munkatapasztalattal? (Többet is megjelölhetsz, ha több válasz is igaz Rád.)

- egyáltalán nem rendelkezek munkatapasztalattal

- nem a végzettségemnek megfelelő munkatapasztalattal rendelkezem
- nem a tanulmányaimhoz kapcsolódó gyakornoki munkatapasztalattal rendelkezem
- tanulmányaimhoz kapcsolódó gyakornoki munkatapasztalattal rendelkezem
- duális képzésben szerzett munkatapasztalattal rendelkezem
- önkénteskedtem már a választott pályámon
- önkéntes munkát végeztem (pályától eltérő területen)
- végzettségemnek megfelelő teljes foglalkoztatásban dolgozom/dolgoztam
- végzettségemnek megfelelő részmunkaidőben dolgozom/dolgoztam

7. Milyen képzésben tanulsz?

- Alapképzés (BA/BSc/BProf)
- Mesterképzés (MA/MSc)
- Osztatlan képzés (pl. jogi, orvosi, osztatlan tanári)
- Felsőoktatási szakképzés
- Szakirányú továbbképzés
- Nem tanulok

8. Amennyiben van befejezett felsőfokú tanulmányod, melyik évben végeztél?

- 2016 előtt
- 2016
- 2017
- 2018
- 2019
- 2020
- 2021
- 2022
- 2023
- folyamatban

9. Amennyiben van már valamilyen felsőoktatásban szerzett végzettséged, milyen képzésben végezted? (A legmagasabbat jelöld)

- Alapképzés (BA/BSc/BProf)
- Mesterképzés (MA/MSc)
- Osztatlan képzés (pl. jogi, orvosi, osztatlan tanári)
- Felsőoktatási szakképzés
- Szakirányú továbbképzés

10. Jelenleg mi a lakhatási helyzeted?

- szüleimnél lakom
- kollégiumban lakom

- albérletben lakom
- saját lakásban lakom
- részben otthon, időszakosan bérelek lakást

11. Mi a párkapcsolati státuszod?

- egyedülálló
- kapcsolatban
- jegyben járok
- házas
- elvált
- özvegy

Skála: 1- ritkán jellemző, 2- időnként jellemző, 3- gyakran jellemző, 4- csaknem mindig jellemző Rád.

12. Ismerem és napi szinten kamatoztatom a képességeimet.

13. A kihívásokhoz lépésről lépésre közelítek.

14. Tudatosan igyekszem fejleszteni a képességeimet

15. Elemzem a negatív eshetőségeket, hogy alternatív megoldásokkal válaszolhassak az újonnan adódó kihívásokra.

16. Jól kezelem a veszteségeket, képes vagyok elengedni dolgokat.

17. Reális célokat tűzök ki, amelyek jól illeszkednek a jövővel kapcsolatos terveimhez.

18. Nem sokat aggódom a jövőm miatt.

19. Az idő nagy részében pontosan tudom, hogy mit akarok.

20. Jól kombinálok és értelmes célok szolgálatába állítom a képességeimet.

Pályaválasztás

1. Pontosán tudom, hogy mihez fogjak az egyetem befejezése után.
2. Ha most felvételiznék, akkor is ezt az egyetemet választanám.
3. Tudom, hogy milyen munkahelyi környezet motivál a leginkább, és abban a lehető legjobban kamatoztatom a képességeimet.

Párkapcsolati elköteleződés

4. A házasság és a család jelenleg egyáltalán nem jelentene nekem sok kötöttséget.
5. Biztos vagyok abban, hogy a húszas éveimben szeretnék megházasodni.
6. A legbensőségesebb kapcsolataimban szeretem közel engedni magamhoz a partneremet.

Érzelmi leválás a szülőkről

7. Ragaszkodom a saját elképzeléseimhez, még ha az konfliktust is okoz a szüleim és köztem.
8. Az otthoni konfliktusokat jól tudom kezelni.
9. Nem fordulok a szüleimhez tanácsért.

2. sz. melléklet – Eurograduate 2022, teljes minta

		alappopuláció összesen		minta összesen		súlyozott minta összesen	
		N	%	N	%	N	%
Végzettség képzési szintje (referencia program)	BA/BSc/Bprof, vagy régi főiskolai képzés (ISCED6)	67474	62,2%	4101	60,3%	4230	62,2%
	MA/MSc, vagy osztatlan, vagy régi egyetemi képzés (ISCED7)	40920	37,8%	2695	39,7%	2566	37,8%
Képzési terület (referencia program) - képzés alapján generalva	Oktatástudomány (nem pedagógus)	1336	1,2%	87	1,3%	84	1,2%
	Pedagógus képzés	12007	11,1%	602	8,9%	753	11,1%
	Művészetek	3751	3,5%	234	3,4%	235	3,5%
	Humán tudományok (kivéve: nyelvek, nyelvtudomány és irodalom)	2739	2,5%	174	2,6%	172	2,5%
	Nyelvek, nyelvészet, irodalom	3996	3,7%	337	5,0%	251	3,7%
	Társadalomtudományok, újságírás és más információszolgáltatás	9221	8,5%	690	10,2%	578	8,5%
	Pszichológia	2909	2,7%	217	3,2%	182	2,7%
	Üzleti ismeretek, ügyvitel és adminisztráció	21080	19,4%	1194	17,6%	1322	19,4%
	Jog	4063	3,7%	216	3,2%	255	3,7%
	Természettudományok, matematika és statisztika	4660	4,3%	495	7,3%	292	4,3%
	Információs és kommunikációs technológiák	6309	5,8%	361	5,3%	396	5,8%
	Műszaki, ipari és építőipari képzések	15163	14,0%	1124	16,5%	951	14,0%
	Építészet és várostervezés	2085	1,9%	172	2,5%	131	1,9%
	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és állatorvosi tudományok	3658	3,4%	203	3,0%	229	3,4%
	Orvostudomány, Fogászat	3723	3,4%	107	1,6%	233	3,4%
	Egyéb egészségügy	3877	3,6%	194	2,9%	243	3,6%
	Gyógyszerészet	639	0,6%	28	0,4%	40	0,6%
	Szociális gondoskodás	1057	1,0%	88	1,3%	66	1,0%
Szolgáltatások	6121	5,6%	273	4,0%	384	5,6%	
Kohorsz - végzés tanéve	2016/2017	53709	49,5%	2811	41,4%	3367	49,5%
	2020/2021	54685	50,5%	3985	58,6%	3429	50,5%
Nem	férfi	45768	42,2%	2706	39,8%	2870	42,2%
	nő	62626	57,8%	4090	60,2%	3926	57,8%
Korcsoport	25 vagy fiatalabb	21981	20,3%	1664	24,5%	1378	20,3%
	26-30	51313	47,3%	3308	48,7%	3217	47,3%
	31 vagy idősebb	35100	32,4%	1824	26,8%	2201	32,4%

3. sz. melléklet – Eurograduate 2022, A 2016/2017-es tanévben abszolutoriumot szerzettek

		alappopuláció 2016/2017		minta 2016/2017		súlyozott minta 2016/2017	
		N	%	N	%	N	%
Végzettség képzési szintje (referencia program)	BA/BSc/Bprof. vagy régi főiskolai képzés (ISCED6)	33460	62,3%	1749	62,2%	2131	63,3%
	MA/MSc, vagy osztatlan, vagy régi egyetemi képzés (ISCED7)	20249	37,7%	1062	37,8%	1236	36,7%
Képzési terület (referencia program) - képzés alapján generálva	Oktatástudomány (nem pedagógus)	559	1,0%	33	1,2%	38	1,1%
	Pedagógus képzés	5785	10,8%	226	8,0%	346	10,3%
	Művészetek	1857	3,5%	99	3,5%	121	3,6%
	Humán tudományok (kivéve: nyelvek, nyelvtudomány és irodalom)	1422	2,6%	80	2,8%	92	2,7%
	Nyelvek, nyelvészet, irodalom	2029	3,8%	158	5,6%	136	4,0%
	Társadalomtudományok, újságírás és más információszolgáltatás	4310	8,0%	286	10,2%	289	8,6%
	Pszichológia	1226	2,3%	78	2,8%	81	2,4%
	Üzleti ismeretek, ügyvitel és adminisztráció	10635	19,8%	512	18,2%	687	20,4%
	Jog	2095	3,9%	88	3,1%	128	3,8%
	Természettudományok, matematika és statisztika	2695	5,0%	254	9,0%	174	5,2%
	Információs és kommunikációs technológiák	2656	4,9%	123	4,4%	168	5,0%
	Műszaki, ipari és építőipari képzések	7805	14,5%	458	16,3%	475	14,1%
	Építészet és várostervezés	1158	2,2%	68	2,4%	64	1,9%
	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és állatorvosi tudományok	1962	3,7%	83	3,0%	115	3,4%
	Orvostudomány, Fogászat	1755	3,3%	43	1,5%	117	3,5%
	Egyéb egészségügy	1866	3,5%	65	2,3%	100	3,0%
	Gyógyszerészet	309	0,6%	9	0,3%	16	0,5%
	Szociális gondoskodás	498	0,9%	37	1,3%	33	1,0%
	Szolgáltatások	3087	5,7%	111	3,9%	186	5,5%
	Kohorsz - végzés tanéve	2016/2017	53709	100,0%	2811	100,0%	3367
2020/2021							
Nem	férfi	22325	41,6%	1114	39,6%	1430	42,5%
	nő	31384	58,4%	1697	60,4%	1937	57,5%
Korcsoport	25 vagy fiatalabb	51	0,1%	0	0,0%	0	0,0%
	26-30	29838	55,6%	1767	62,9%	1958	58,1%
	31 vagy idősebb	23820	44,4%	1044	37,1%	1409	41,9%

4. sz. melléklet – Eurograduate 2022, A 2020/2021-es tanévben abszolutoriumot szerzettek

		alappopuláció 2020/2021		minta 2020/2021		súlyozott minta 2020/2021	
		N	%	N	%	N	%
Végzettség képzési szintje (referencia program)	BA/BSc/Bprof, vagy régi főiskolai képzés (ISCED6)	34014	62,2%	2352	59,0%	2099	61,2%
	MA/MSc, vagy osztatlan, vagy régi egyetemi képzés (ISCED7)	20671	37,8%	1633	41,0%	1329	38,8%
Képzési terület (referencia program) - képzés alapján generálva	Oktatástudomány (nem pedagógus)	777	1,4%	54	1,4%	45	1,3%
	Pedagógus képzés	6222	11,4%	376	9,4%	407	11,9%
	Művészetek	1894	3,5%	135	3,4%	115	3,3%
	Humán tudományok (kivéve: nyelvek, nyelvtudomány és irodalom)	1317	2,4%	94	2,4%	79	2,3%
	Nyelvek, nyelvészet, irodalom	1967	3,6%	179	4,5%	115	3,3%
	Társadalomtudományok, újságírás és más információs szolgáltatás	4911	9,0%	404	10,1%	289	8,4%
	Pszichológia	1683	3,1%	139	3,5%	101	2,9%
	Üzleti ismeretek, ügyvitel és adminisztráció	10445	19,1%	682	17,1%	635	18,5%
	Jog	1968	3,6%	128	3,2%	126	3,7%
	Természettudományok, matematika és statisztika	1965	3,6%	241	6,0%	118	3,4%
	Információs és kommunikációs technológiák	3653	6,7%	238	6,0%	228	6,6%
	Műszaki, ipari és építőipari képzések	7358	13,5%	666	16,7%	476	13,9%
	Építészet és városstervezés	927	1,7%	104	2,6%	67	2,0%
	Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és állatorvosi tudományok	1696	3,1%	120	3,0%	114	3,3%
	Orvostudomány, Fogászat	1968	3,6%	64	1,6%	117	3,4%
	Egyéb egészségügy	2011	3,7%	129	3,2%	143	4,2%
	Gyógyszerészet	330	0,6%	19	0,5%	24	0,7%
	Szociális gondoskodás	559	1,0%	51	1,3%	33	1,0%
Szolgáltatások	3034	5,5%	162	4,1%	198	5,8%	
Kohorsz - végzés tanéve	2016/2017						
	2020/2021	54685	100,0%	3985	100,0%	3429	100,0%
Nem	férfi	23443	42,9%	1592	39,9%	1439	42,0%
	nő	31242	57,1%	2393	60,1%	1989	58,0%
Korcsoport	25 vagy fiatalabb	21930	40,1%	1664	41,8%	1378	40,2%
	26-30	21475	39,3%	1541	38,7%	1259	36,7%
	31 vagy idősebb	11280	20,6%	780	19,6%	791	23,1%

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: SZÉP ADRIENN
A Hallgató Neptun kódja: LPEDUK
A dolgozat címe: FŐSKÉP ALAKULÁSA FIATAL FELNŐTKORBAN
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: VIDÉKFEJLESZÉS ÉS FENNTARTHATÓ GAZDASÁGI INTÉZET
A konzulens tanszékének a neve: HUMÁNTUDOMÁNYI ÉS SZAKKÉPZÉSI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlant állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2024 év 04 hó 19 nap

Csep Adrienn
Hallgató aláírása

NYILATKOZAT

Szelp Adrienn (név) (hallgató Neptun azonosítója: LPEDUW) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A diplomadolgozatot a záróvizsgán történő védeésre javaslom / nem javaslom¹.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*2}

Kelt: Budapest év 2024.04 hó 19 nap

belső konzulens

Dr. Fazekas Ida

¹ A megfelelő aláhúzendó.

² A megfelelő aláhúzendó.